

Jelentés az Egyenlő Bánásmód Hatóság tevékenységéről, valamint az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény alkalmazásának tapasztalatairól

(2006. július)

I. A Hatóság megalakulása, gazdálkodási feltételei, szervezeti felépítése

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló **2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) 2004. január 27.-én lépett hatályba.** A törvény számos uniós irányelvben megfogalmazott szabályozási kötelezettségnek eleget tett, egyebek mellett a személyek közötti, faji-vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló **2000/43/EK (továbbiakban: faji irányelv)**, valamint a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló **2000/78/EK (továbbiakban: foglalkoztatási irányelv)** követelményeinek. A faji irányelv 13. cikkének, amely kötelezést tartalmaz az államokra nézve, hogy független vizsgálatokat folytató, az egyének jogainak védelmére alkalmas nemzeti szervet állítsanak fel, Magyarország úgy tett eleget, hogy az Ebktv.-ben rögzítette az országos hatáskörű központi közigazgatási szerv feladatait, függetlenségének biztosítékait. E szerint a hatóság a törvényben meghatározott feladatkörében nem utasítható, fejezeti jogosítványokkal felhatalmazott költségvetési szerv, költségvetése a MEH fejezetén belül önálló címet képez, a Kormány irányítása és a kijelölt miniszter felügyelete alatt áll. A törvény rendelkezett a miniszterelnök által felkért tagokból álló, Tanácsadó Testület feladatairól is, azonban a testületre vonatkozó részletes szabályokat nem a törvény, hanem a végrehajtási rendelet tartalmazza. Mivel a törvény megalkotásának időszakában a jogállás további részleteiben nem volt konszenzus, a törvény a Kormányt hatalmazta fel a hatóságra vonatkozó részletes szabályok megalkotására.

A Magyar Köztársaság Kormánya **2004. decemberében fogadta el az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól szóló 362/2004.(XII. 26.) Korm. rendeletet** (a továbbiakban: R.), tekintettel arra, hogy az Ebktv.-nek a hatóságra vonatkozó rendelkezései 2005. január 1.-én hatályba léptek.

A R. szerint az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését országos hatáskörű szervként az **Egyenlő Bánásmód Hatóság (a továbbiakban: Hatóság) ellenőrzi, amely 2005. február 1-jén kezdte meg működését.** A Hatóság a Kormány irányítása alatt áll, felügyeletét az esélyegyenlőségi ügyekért felelős miniszter (a jelentés által vizsgált időszakban az ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter) látja el, vezetőjét és a Tanácsadó Testület tagjait a miniszterelnök nevezi ki, illetve kéri fel.

A Hatóság elnökét a miniszterelnök 2005. január 26-án nevezte ki, a Tanácsadó Testület megalakulására – a civil szervezetekkel történt egyeztetéseket követően – 2005. júniusában került sor.

Az Ebktv. szerint a Hatóság költségvetési jogállását tekintve az Ifjúsági, Családjogi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium költségvetési fejezetében önálló címet képez, fejezeti jogosítványai azonban 2005. júniusában megszűntek az egyes adótörvényeket módosító 2005. évi XXVI. törvény 65. §-a hatályba lépésével.

A hatóságnál közszolgálati és munkajogviszonyban foglalkoztatottak 2005. évi költségvetési létszáma 17 fő, mely az év folyamán két lépcsőben, fokozatosan került feltöltésre. A Hatóság elnökhelyettesét az elnök 2005. július 1-ével nevezte ki. A funkcionális feladatok ellátásának egy részére (humánpolitika, illetményszámfejtés) a Miniszterelnöki Hivatallal kötött megállapodást a Hatóság.

Előirányzatokkal való gazdálkodás:

					adatok: e Ft-ban	
Előirányzat módosítási hatáskör	Személyi juttatás	Munkaadót terhelő járulékok	Dologi kiadások	Felújítás	Intézményi beruházás	Összesen
Kormány hatáskör						
Főtisztviselői illetmény különbözet	2388	764				3152
Összesen:	2388	764				3152
Fejezeti hatáskör						
A Hatóság megalakulása /MEH/			10000	0	15000	25000
A Hatóság megalakulása /ICSSZEM/	60100	17700	20600			98400
Összesen:	60100	17700	30600	0	15000	123400
Intézményi hatáskör						
BKV bérlet visszatérítés	16	4				20
ICSSZEM-től átvett 2004. évi maradvány				1900	8100	10000
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás			-3500		3500	0
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás			-500		500	0
Összesen:	16	4	-4000	1900	12100	10020
Mindösszesen:	62504	18468	26600	1900	27100	136572

A Kormány a Hatóság 2005. évi működésére 147,7 millió forintot hagyott jóvá. **A megalakulás és a működés forrásait a MEH (25 millió forint) és az esélyegyenlőségi tárca (122,7 millió forint) volt köteles biztosítani a fejezeti kezelésű előirányzatai terhére.**

A vonatkozó törvényi szabályozásban rejlő ellentmondások következtében az önálló gazdálkodás feltételei (saját előirányzat-felhasználási keretszámla, előirányzatok rendelkezésre állása, stb.) csak március végén teremtődtek meg, miközben a Hatóság szakmai működését már február 1-

jétől megkezdte. Ezen átmeneti időszakban az intézmény működtetéséhez szükséges alapvető infrastruktúra biztosításáról az ICSSZEM gondoskodott, melynek költségei az átcsoportosítandó előirányzat terhére elszámolásra kerültek / 11,6 millió forint /.

A Hatóság 2005. évi működésére jóváhagyott, az ICSSZEM által biztosítandó 122,7 millió forintból a költségvetési törvény 51.§-ában előírt - államháztartási egyensúlyt biztosító - tartalék előirányzat létrehozása kapcsán további 12,7 millió forint zárolásra került, illetve az ICSSZEM ennyivel csökkentette a hatóságnak átadott forrás összegét. Így az **ICSSZEM részéről** az induláshoz **ténylegesen átadott előirányzat 98,4 millió forint** volt.

Az intézményi hatáskörben végrehajtott előirányzat módosításokat az alábbiak indokolták:

A Hatóság működését a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium Vigadó utca 6. szám alatti épületében kezdte meg - a GKM által üzemeltetett épület 15 helyiségében, 379 nm alapterületen -, melyet 2005. júliusában a KVI értékesített.

Ezt követően - mivel piaci színvonalú irodabérleti költség felmerülésével lehetett kalkulálni - 2005. második félévében rendkívül szigorú gazdálkodás folyt, a dologi és beruházási kiadásokat a költözéshez kapcsolódó többletköltségek finanszírozhatósága érdekében későbbi időpontokra kellett halasztani. Év végére azonban lehetőségünk nyílt - kedvező fizetési kondíciók mellett - a GKM Margit körúti épületében történő elhelyezésre. Ez teremtett lehetőséget arra, hogy az addig halasztott, de szakmailag indokolt beruházási igényeinket megvalósíthassuk. Ennek érdekében **4,0 millió Ft-ot intézményi hatáskörben dologi kiadásokról az intézményi beruházások kiemelt előirányzatra átcsoportosítottunk.**

Az ICSSZEM 2004. évi jóváhagyott maradványából 2005. decemberében 10,0 millió Ft összegben részesültünk, melyből a költözködéshez kapcsolódóan jelentkező felújítási igények kerültek kielégítésre, továbbá informatikai, irodatechnikai eszközök, bútorok és egyéb berendezési tárgyak kerültek beszerzésre.

A Hatóságnál közszolgálati és munkajogviszonyban foglalkoztatottak 2005. évi költségvetési létszáma 17 fő, melyből alaptevékenységi körben foglalkoztatott 11 fő, adminisztratív, titkársági feladatokra 3 fő, gazdálkodási, költségvetési szakterületen 2 fő, gépjárművezetői tevékenységre 1 fő. A hatósági munkát végző vezetők és beosztott köztisztviselők mindegyike felsőfokú – egy kivétellel jogtudományi egyetemi – végzettségű, közülük heten rendelkeznek szakvizsgával, hárman a szakvizsgálóhoz szükséges szakmai gyakorlat megszerzése szempontjából pályakezdőnek minősülnek. A munkatársaink több mint fele 1- 4 idegen nyelvet beszél, az átlagéletkor 43 év.

Több funkcionális feladatot megállapodás, vagy szerződés alapján külső szolgáltatóval végeztet a hatóság. A humánpolitikai, informatikai és központosított illetmény számfejtési feladatokat 2005-ben és 2006-ban is a MEH, a közbeszerzési, számviteli, gépjármű ügyintézői feladatokat pedig külső szolgáltató útján látja el.

2. Hatóság szakmai tevékenysége

Az Ebktv. 2004. január 27-én lépett hatályba. Ez a szabályozás nem előzmények nélküli a magyar jogban. Az Alkotmánynak az emberi méltóság védelmét, a bármely alapon történő hátrányos

megkülönböztetés tilalmát és az állam ezzel kapcsolatos felelősségét rögzítő rendelkezéseivel összhangban különböző törvények az Ebktv. hatályba lépését megelőzően is tartalmaztak a diszkriminációval szembeni fellépést biztosító szabályokat. A szabályozás azonban nélkülözötte az egységes fogalomhasználatot, nem biztosított megfelelő eszközöket a jogsértésekkel szembeni fellépéshez, ezért is vált szükségessé egy olyan általános antidiszkriminációs törvény megalkotása, amely a meglévő szabályokat koherenssé teszi, megteremti az egységes fogalomhasználatot, kitölti az eddigi szabályozásban mutatkozó réseket, valamint megfelelő eljárási rendelkezéseket, szankciókat biztosít a jogsértések orvoslásához.

Az Ebktv. hatályba lépésével egyidejűleg 26 ágazati törvény módosult, illetve egészült ki az egyenlő bánásmód követelményével.

A törvény széles körben **meghatározza a kötelezettek körét**, azt kívánja meg tőlük, hogy tartózkodjanak minden olyan magatartástól, amely bizonyos tulajdonságaik alapján egyes személyek, vagy személyek egyes csoportjaival szemben hátrányos megkülönböztetést eredményez. A kötelezettek nem sérthetik meg mások egyenlő emberi méltóságát. A törvény általánosságban mindenkire kötelezően írja elő ezt a követelményt.

A Hatóság hatásköre, feladatai:

Az EBH általános antidiszkriminációs szerv, amely az Ebktv. alapján

- egyedi ügyekben vizsgálatot folytat az egyenlő bánásmód megsértése tárgyában, s határozatot hoz;
- közérdekű igényérvényesítés joga alapján pert indít a jogaikban sértett személyek és csoportok jogainak védelmében;
- véleményezi az egyenlő bánásmódot érintő jogszabályok tervezeteit;
- javaslatot tesz kormányzati döntésekre, jogi szabályozásra;
- rendszeresen tájékoztatja a közvéleményt és a Kormányt az egyenlő bánásmód érvényesülésével kapcsolatos helyzetről;
- feladatainak ellátása során együttműködik a társadalmi és érdekképviseleti szervezetekkel, valamint az állami szervekkel;
- folyamatos tájékoztatást ad és segítséget nyújt az egyenlő bánásmód megsértése elleni fellépéshez;
- közreműködik az egyenlő bánásmód követelményével kapcsolatos, a nemzetközi szervezetek számára készülő jelentések elkészítésében;
- évente jelentést készít a Kormánynak a hatóság tevékenységéről és a törvény alkalmazása során szerzett tapasztalatairól.

A Hatóság alapfeladata hatósági tevékenység, emellett szervezési, tájékoztatási, a jogi szabályozás terén javaslattevési, valamint gazdálkodási feladatai vannak.

Hatósági feladatok:

A Hatóság az egyenlő bánásmód követelményének megsértése esetén a jogaiban sértett fél kérelmére, vagy a törvényben meghatározott esetekben hivatalból lefolytatja a hatósági eljárást annak megállapítása érdekében, hogy történt-e hátrányos megkülönböztetés. Amennyiben az eljárás során bebizonyosodik, hogy sérült az egyenlő bánásmód követelménye, hatósági határozattal, a törvényben meghatározott szankciót alkalmaz.

A törvény meghatározza, hogy az egyenlő bánásmód megsértése miatti eljárásokban melyik félnek mit kell bizonyítania. A sérelmet szenvedett félnek kérelmében jeleznie kell, hogy őt milyen hátrány érte milyen jogviszonyban, és azt, hogy rendelkezett-e a jogsértéskor a törvényben felsorolt valamely védett tulajdonsággal. (pl. nem engedték be egy nyilvános rendezvényre, vagy nem alkalmazza valamely munkáltató, mégpedig fogyatékosága, roma származása, életkora vagy az Ebktv.-ben felsorolt más tulajdonsága miatt.)

A hatósági eljárás során az eljárás alá vont személynek, szervezetnek kell bizonyítania, hogy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, vagy az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani. Mindezek mellett, *a közigazgatási hatósági eljárásról és szolgáltatásról szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) rendelkezései* értelmében a hatóságnak is mindent meg kell tenni a tényállás alapos tisztázása érdekében.

2005-ben 491 beadvány érkezett a Hatósághoz, 2006. első felében 475! A számok azt jelzik, hogy a Hatóság ismertségének terjedésével az éves érkezés várhatóan a 2005. évi duplájára emelkedik. **A kérelmek nagyrészt a munka világával, főleg a romák munka vállalásával, az 50 év feletti nők, a gyermeket vállalók, és a fogyatékosággal élők foglalkoztatásával, elbocsátásával kapcsolatosak.** Több bejelentés érkezett az oktatással, a hátrányos helyzetű tanulók elkülönítésével, magántanulóvá nyilvánításával kapcsolatosan. **Szinte kizárólag a roma kisebbséghez tartozókat érinti a szolgáltatások megtagadása a kereskedelmi és vendéglátó-ipari egységekben, a fogyatékkal élőket pedig az egyéb szolgáltatásokhoz való hozzáférésben.**

Jelzés értéke van annak, hogy számos esetben telefonon, személyesen, vagy egyre jellemzőbb módon e-mailben fordultak a hatósághoz hátrányos megkülönböztetés miatt, utóbb azonban **nem vállalták az eljárást, vagy kérelmüket visszavonták.** Több ügyben azért nem lehetett eljárni, mert a kérelmező nevének, beosztásának titokban tartását kérte, amelynek az ügyek jellegéből fakadóan, máskor a törvényi szabályozás elégtelensége miatt a hatóság nem tudott eleget tenni.

A törvény csak szűk körben biztosítja a Hatóság számára a hivatalból történő eljárás lehetőségét, csak a már bekövetkezett hátrány esetén indítható eljárás, amit a kérelmezőnek kell bizonyítani, s nem ad lehetőséget arra, hogy a civil szervezetek kezdeményezzenek a hatóság előtt közérdekből bizonyos csoportok védelmében eljárást.

Az Ebktv. viszonylag szűk körben biztosít hatáskört a Hatóság számára az egyenlő bánásmód elvének a **magánviszonyokban** történő érvényesülésének vizsgálatára. Magas azoknak az ügyeknek

az aránya, melyeket ilyen okból kellett elutasítani, pl. társasházi jogviszony, birtokvita, családjogi ügyek. A **foglalkoztatás** az egyetlen terület, ahol a foglalkoztatási jogviszony jellegétől függetlenül eljárás indulhat az egyenlő bánásmód megsértése esetén.

A Hatóság 2005-ben **45** esetben az ügyet a hatáskörrel rendelkező más közigazgatási szervhez tette át, **212** ügyben a beadványozót levélben tájékoztatta a hatóság feladatköréről, a hátrányos megkülönböztetés mibenlétéről, illetőleg a jogérvényesítés egyéb lehetőségeiről. A panaszosok számos esetben ugyanis nem diszkriminációs sérelemmel fordultak a hatósághoz, hanem valamely más hatóság, bíróság döntésével szemben jelentettek be panaszt.

Ezekben az esetekben nem formális határozattal került elutasításra a kérelem, hiszen a panaszosok maguk sem kezdeményezték vizsgálat lefolytatását, csupán a sérelmükkel kapcsolatban kértek jogi felvilágosítást. Ezen ügyek a hatósági statisztikában nem jelennek meg, de a Hatóság ezek jelentős részében mediációs, közvetítő szerepet vállal az intézkedésre jogosult állami, önkormányzati szervek és a panaszos között, hogy a panasz ne süllyedjen el a bürokrácia útvesztőiben. Az összes beérkezett ügyből **144 érdemi határozattal zárult**, amelyből a hatóság **2005-ben 9 esetben** állapította meg az egyenlő bánásmód követelményének megsértését. **2006. június 30-ig ugyancsak 9** elmarasztaló határozat született.

A 18 ügy megoszlása a kérelmezők védett tulajdonsága szerint:

- hat esetben a nemzeti és etnikai kisebbséghez – roma származás – való tartozás ,
- öt esetben a női nemhez tartozás, illetve anyaság ,
- egy esetben a férfi nemhez tartozás
- két esetben fogyatékoság
- három esetben a kérelmező egyéb helyzete,
- egy esetben politikai vélemény.

A marasztaló határozatok közül öt esetben bírság kiszabására (450-700.000 forint közötti összegben), öt esetben a határozat nyilvánosságra hozatalára, a fennmaradó esetekben a jogsértés megszüntetésére, illetve a jövőbeni jogsértéstől való eltiltásra került sor. (A szankciók közül adott esetben egymás mellett több is kiszabható.)

A Hatóság a vizsgálatok során - élve a törvény adta lehetőségével - indokolt esetben megkísérelte az ellenérdekű ügyfelek közötti egyezség megkötését. A vizsgált időszakban 2005-ben 6, 2006. I. félévében már 5 esetben zárult egyezséggel az eljárás. Az egyezségeknél foglaltak megtartását a hatóság ellenőrzi.

A 2005. november 1-én hatályba lépett Ket. a Hatóság számára lehetővé tette az eljárás végzéssel történő befejezését, így 2005-ben 26 esetben került sor az eljárás megszüntetésére, mivel a kérelmező a hatóság felhívására nem tett eleget a hiánypótlásnak, vagy érdemben nem nyilatkozott, és az eljárás hivatalból való folytatásának hiányoztak a törvényi feltételei. Több esetben akadályozta a

hatósági vizsgálat lefolytatását, hogy a kérelem előterjesztésekor, vagy utóbb kiderült, hogy a panaszos ezzel egyidejűleg ugyanezen jogalapról a bírósághoz is fordult. Ha ugyanis a bíróság valamely ügyben a hatáskörét vagy ennek hiányát megállapítja, vagy az ügy érdemében határoz, ez a döntés a közigazgatási szervre kötelező, a már meghozott érdemi határozat semmis. A Hatóság - amennyiben meggyőződött arról, hogy valamely ügyben a bíróság a hatáskörét megállapította - a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja, illetve ha már vizsgálatba bocsátkozott, az eljárást megszünteti.

A Hatóság **2005-ben 103 esetben hozott elutasító határozatot**, az elutasítások döntő hányadának oka a Hatóság hatáskörének hiányára vezethető vissza. Az ilyen tartalmú döntések magas számából arra lehet következtetni, hogy tudatos, célirányos felvilágosító munkára van szükség a diszkrimináció mibenlétéről, a hatékony jogérvényesítés eszközeiről, formáiról, amely hozzájárulhat az előítéletek visszaszorításához, a társadalmi tudatformáláshoz. Meg kell azonban jegyezni, hogy a hatóság az esetek többségében vagy jelzéssel élt a különböző hatóságokhoz, vagy más konkrét segítséget adott az ügyfeleknek. (Pl. segítséget nyújtott hajléktalan elhelyezéséhez, ügyének tisztázásához)

Az eljárások sajátosságai

A Korm. rendelet értelmében a Hatóság a székhelyén lakcímmel nem rendelkező személyt, ha személyes meghallgatása az eljárás során szükséges, azon önkormányzat polgármesteri hivatalának a székhelyére idézi, ahol lakik vagy tartózkodik. Ugyanezen szabályt kell alkalmazni arra az esetre is, ha az eljárás során a hatóság tárgyalást tart, az ott meghallgatandó személyeket azon önkormányzat polgármesteri hivatalának a székhelyére idézi, amelynek székhelyén a kérelmező lakik vagy tartózkodik.

E szabály alkalmazása folytán a Hatóság a vizsgált ügyekben 23 alkalommal tartott vidéken tárgyalást Szabolcs-Szatmár megyétől Vas megyéig.

Amennyiben az ismertetett rendelkezések alkalmazása aránytalan nehézséggel vagy az eljárás elhúzódásával járna, a meghallgatandó személyeket a Hatóság - a megjelenéssel járó költségek megtérítése mellett - székhelyére is idézheti, ezekben, illetve a fővárosból és vonzáskörzetéből érkezett kérelmekre indult eljárásokban a hatóság összesen 85 esetben tartott a székhelyén tárgyalást. A kérelmek jelentősebb része Borsod-Abaúj-Zemplén és Pest megyéből érkezett.

A hátrányos megkülönböztetés bizonyítása

A Faji Irányelv 8. Cikk (1) bekezdése és a Foglalkoztatási Irányelv 10. Cikke írja elő a tagállamok számára a bizonyítási teher „megfordulására” vonatkozó szabályok megalkotását.

A Hatóságnak az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének kivizsgálására irányuló eljárásaiban a bizonyítás szabályait a Ket. és Ebktv., valamint a R. határozzák meg.

A Ket. 3. §-ának (2) bekezdés b.) pontja szerint a Hatóság hivatalból állapítja meg a tényállást, meghatározza a bizonyítás módját és terjedelmét, annak során nincs kötve az ügyfelek bizonyítási indítványaihoz, ugyanakkor a tényállás tisztázása során minden, az ügy szempontjából fontos körülményt figyelembe kell vennie. Az Ebktv. 19. §-a szerint a kérelmezőnek kell bizonyítania, hogy

hátrány érte, valamint hogy ténylegesen vagy a jogsértő feltételezése szerint rendelkezett a 8. §-ban felsorolt védett tulajdonságok valamelyikével. Az eljárás alá vont felet terheli annak bizonyítása, hogy megtartotta, vagy az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani az egyenlő bánásmód követelményét. A Ket. 50. §-a ugyanakkor kötelezővé teszi a hatóság számára a tényállásnak a döntéshozatalhoz szükséges teljes körű feltárását, bizonyítási eljárás lefolytatását, s felsorolja a legfontosabb bizonyítási eszközöket is. Ez utóbbiak köre az R. szerinti teszteléssel egészül ki. A bizonyítás részben a tények feltárását, részben e tényeknek, az ügy összes körülményeinek az absztrakt törvényi rendelkezésekkel való összevetését s ezáltal az érdemi döntés szempontjából helytálló következtetések kialakítását jelenti. Az értékelés bonyolultságát jelzi, hogy a diszkriminációt megvalósító különböző magatartások (közvetett, közvetlen hátrányos megkülönböztetés, zaklatás, jogellenes elkülönítés, megtorlás) különböző feltételek szerinti értékelését kell elvégezni, hiszen az eljárás alá vont az egyes esetekben egymástól különböző kimentési okra hivatkozhat, melyek elfogadhatóságáról a Hatóságnak kell ítéletet alkotni.

Tapasztalataink alapján a beérkező kérelmekből viszonylag egyszerű a sérelem tisztázása. Az ügyek egy jelentős részénél már ez alapján eldönthető, hogy az ügy az Ebktv. időbeli, személyi és tárgyi hatálya alá tartozik-e, van-e hatásköre a Hatóságnak az eljárásra. A kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítására kerül sor, ha a panasz tárgya szomszédjogi vita, társasházi jogvita, munkatársak, családtagok egymás közötti nézeteltérése, illetve ha folyamatban lévő vagy lezárt bírósági eljárás, ügyészségi, országgyűlési biztosi vizsgálat történt az ügyben. Ha megállapítható, hogy más közigazgatási szerv hatáskörébe tartozó kérelemről van szó, s nincs utalás a beadványban a hátrányos megkülönböztetésre (nyugdíj megállapítás, családi pótlék kifizetése, kárpótlási igény érvényesítése) a Hatóság a hatáskör és illetékesség szerinti közigazgatási szervhez teszi át az ügyet, s erről a kérelmezőt értesíti. Ugyancsak az eljárás ezen szakaszában tisztázza a Hatóság azt is, hogy a beadványban jelzett különbségtételnek, sérelemnek az alapja nem valamely jogszabályi rendelkezés-e. Ez lehet olyan jogszabály, amely előnyben részesítési kötelezettséget határoz meg (csökkent munkaképességűek foglalkoztatása), vagy az eltérő szabályozás lehetőségét teremti meg (közgyógyellátás feltételeinek helyi önkormányzat által történő meghatározása), vagy a sérelmezett intézkedést jogszabály írja elő (kiszervezett társasági tevékenység esetében egyes munkavállaló kedvezmények - mint kedvezményes utazás - megszüntése). Ezekben az esetekben szintén érdemi vizsgálat nélküli elutasításra kerül sor, azzal a tájékoztatással, hogy valamely jogszabály utólagos alkotmányosságai kontrollját az Alkotmánybíróságtól bárki kérheti.)

- Egy iraki –arab származású agrár-közgazdász, aki 1970 óta hazánkban él, és kandidátusi fokozattal is rendelkezik azzal a kérelemmel fordult a Hatósághoz, hogy állapítsa meg, hogy volt munkáltatója származása miatt mondta fel határozatlan idejű munkajogviszonyát. A hatóság az ügyben a hatáskörének a hiányát állapította meg, mert a kérelmező a munkaügyi bíróságtól is kérte: a szerződés felmondásának a jogellenességén kívül állapítsa meg, hogy a munkáltató diszkriminációt alkalmazott a panaszossal szemben. A bíróság ítélete a hatóságra nézve is kötelező.
- Egy vidéki 75 éves roma hölgy azzal a panasszal fordult az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz, hogy roma származása miatt hátrányos megkülönböztetésben részesült akkor, amikor szemétdíj hátralékát a községi jegyző, mint I. fokú adóhatóság nyugdíjából letiltotta. A hatóság tárgyalás nélkül a kérelmező panaszát elutasította, mert a jegyző jogszabály alapján járt el az ügyben, és nem sértette meg az egyenlő bánásmód követelményét.

- Mozgássérült hölgy panasszal fordult a hatósághoz, és kérte, hogy állapítsuk meg a jogsértést azzal a társasházzal szemben, amelyben ő is lakik, mivel nem történt meg az épület akadálymentesítése. Kérelmét el kellett utasítanunk, mivel a társasház nem tartozik a törvény hatálya alá.
- Egy vidéki, mozgáskorlátozott igazolvánnyal rendelkező kérelmező miatt kérte a hatóság eljárását, hogy egy gazdasági társaság által üzemeltetett parkolóházban nem fogadták el igazolványát, és a teljes árú parkolási díj megfizetésére kötelezték. Kérelmező szerint ezzel sérült vele szemben az egyenlő bánásmód követelménye, az egyenlő bánásmódról szóló törvényben meghatározott fogyatékos állapota miatt. A Hatóság az ügyben megkérte a Mozgáskorlátozottak Országos szövetségének (MEOSZ) szakmai állásfoglalását, valamint lefolytatta a vizsgálatot. A hatóság a kérelmet elutasította a következők miatt: A mozgásában korlátozott személyek parkolási igazolványáról szóló 218/2003 (XII.11.) Korm. rendelet 1.§ (1) bekezdése szerint a mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványa a közúti közlekedés szabályairól szóló, többször módosított 1/1975 (II.5.) KPM-BM együttes rendelet (KRESZ) 51.§-ában felsorolt kedvezmény igénybevételére való jogosultságot igazolja. A KRESZ szerint korlátozott várakozási övezetben és várakozási övezetben a mozgáskorlátozott személy, vagy az őt szállító jármű vezetője a járművével a várakozást ellenőrző órával (parkométerrel) vagy jegykiadó automatával ellátott várakozóhelyen, ellenőrző óra, vagy jegykiadó automata működtetése nélkül is várakozhat. A kijelölt rakodóhelyre vonatkozó rendelkezés [15. § (6) bekezdés] azonban e járművekre is irányadó. A jogszabály csak korlátozott várakozási övezetben illetve várakozási övezetben ad engedményt. A parkolókat üzemeltető magántársaságok azzal, hogy nem biztosítanak ingyenes parkolási lehetőséget az általuk működtetett parkolóházakban a mozgáskorlátozottak parkolási igazolványával rendelkezők részére, nem sértik meg az egyenlő bánásmód követelményét.

Ugyancsak az eljárás megindítását megelőző feladata a Hatóságnak annak tisztázása, hogy az ügy sértetti oldalról az Ebktv. személyi hatálya alá tartozik-e. Ez a kérelmekből sajnálatos módon igen sokszor nem állapítható meg, tehát hiánypótlás keretében kell felszólítani a kérelmezőt, hogy jelölje meg a 19 védett tulajdonságok valamelyikét, vagy a személyével összefüggő egyéb helyzetet, tulajdonságot vagy jellemzőt. Az egyéb körülmények tekintetében a Hatóság ilyenek fogadta el azt a helyzetet, amikor egy a munkaügyi bíróság által eredeti munkakörébe visszahelyezett kérelmezőt a munkáltatója továbbtanulása kapcsán hátrányosan megkülönböztette, vagy amikor egy önkormányzati intézmény diszkriminatív módon megtagadta a helyiségbéreltet a prostituáltak érdekvédelmi szervezetétől, amely egy általuk elnyert pályázatról szeretett volna a kibérelt helyiségben sajtótájékoztatót tartani.

Ha a védett tulajdonságról a kérelmező nem tud nyilatkozni, illetve a hiánypótlás is eredménytelen, a Hatóság védett tulajdonság, s ennek következtében hatáskör hiányában, megszünteti az eljárást.

- Egy vidéki városban a helyi önkormányzat egy betéti társaság által üzemeltetett újságos-könyves pavilon határozott időre szóló közterület használati engedélyét – más pavilonoktól eltérően – nem hosszabbította meg. A betéti társaság jogi képviselője útján a hatósághoz fordult, és kérte: annak megállapítását, hogy a polgármester első fokú, és a képviselőtestület

másodfokú döntése diszkriminatív volt. A hatóság tárgyalás tartása nélkül a kérelmet elutasította, mert a betéti társaság vonatkozásában nem értelmezhető az Ebktv. 8.§-ban meghatározott személyes tulajdonság, mint a joghátrányon kívüli másik elengedhetetlen feltétel a Hatóság eljárásához.

- Egy vidéki kistelepülés lakója a beadványában azt sérelmezte, hogy gyógykezelése során őt a megyei kórház neurológiai szakorvosa több alkalommal a „drogos” jelzővel illette, annak ellenére, hogy kábítószer soha nem fogyasztott, állításának igazolására saját költségén drogtesztet is végeztetett, amelyet a kérelméhez csatolt. A panaszos szerint a szakorvos megalázó, emberi méltóságát sértő módon viselkedett vele szemben. A hatóságnak az ügyben azt kellett vizsgálnia, hogy az egészségügyi intézményben megsértették-e a kérelmező egyenlő bánásmódhoz fűződő jogait. A hatóság a jelen ügyben nem állapította meg az egyenlő bánásmód követelményének megsértését, mivel a kérelmező nem rendelkezett az Ebktv. által védett tulajdonsággal, amely a diszkriminációt megalapozta volna, ezért a panaszt el kellett utasítani. A hatóság ugyanakkor felhívta a panaszos figyelmét arra, hogy - belátása szerint - az emberi méltóságát sértő személlyel szemben polgári bíróság előtt személyiségi jogi pert indíthat.

Az eljárás alá vont un. kimentési bizonyítására csak azt követően kerülhet sor, ha a Hatóság a fentebb részletezett módokon megállapította a védett tulajdonság és a sérelem fennállását. Igazi kihívást az jelent a hatóság számára, hogy helyesen értékelje a kimentési bizonyítás során az eljárás alá vont által felhozott érveket.

A kimentési bizonyítás azt jelenti, hogy az eljárás alá vont vagy azt bizonyítja, hogy megtartotta az egyenlő bánásmód követelményét, vagy azt, hogy ennek megtartására nem volt köteles. Ez utóbbi körben az Ebktv. 7. §-ának (2) bekezdésében meghatározott feltétel alátámasztására alkalmas tényeket hozza a hatóság tudomására. E rendelkezés alapján kimentheti magát az eljárás alá vont azzal, hogy rendelkezésének, intézkedésének az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű indoka van, vagy számára a különbségtételt jogszabály írja elő, tehát az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani az egyenlő bánásmód követelményét.

A hátrányos megkülönböztetés fajtái

Közvetlen hátrányos megkülönböztetés esetén az eljárás alá vontnak kell bizonyítania, hogy más, a kérelmezőtől a védett tulajdonság tekintetében különböző, de vele összehasonlítható helyzetben lévő személyhez vagy csoporthoz képest nem különböztette meg hátrányosan a kérelmezőt (megtartotta az egyenlő bánásmód követelményét), vagy a kérelmező védett tulajdonsága pl. etnikai hovatartozása vagy életkora nem volt összefüggésben a kérelmező által elszenvedett hátránnyal. Bizonyíthatja továbbá, hogy nem volt köteles megtartani az egyenlő bánásmód követelményét oly módon, hogy valamely eltérő bánásmódot megengedő vagy előíró jogszabályra hivatkozik, vagy intézkedésének ésszerű indokát adja.

- Kimentheti magát például egy oktatási intézmény, ha bizonyítja, hogy a roma etnikumhoz tartozó tanulóval szemben alkalmazott fegyelmi büntetés nem származásával, hanem az elkövetett iskolai fejelemsértéssel hozható összefüggésbe, de nem eredményes a kimentési bizonyítás, ha egy munkahelyen az egyéni szempontok mérlegelése nélkül kizárólag az egyik

nem képviselőit részesítik olyan előnyben, amely nem jogszabályon, kollektív szerződésen, hanem munkáltatói döntésen alapul.

Közvetett hátrányos megkülönböztetés esetén, egy látszólag semleges intézkedés a védett tulajdonsággal rendelkező egyes személyeket vagy csoportokat más, összehasonlítható helyzetben lévő személyhez vagy csoporthoz képest lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz. Ezekben az esetekben nem azzal mentheti ki magát az eljárás alá vont, hogy bizonyítja a védett tulajdonság és a sérelem közötti összefüggés hiányát, hanem azzal, hogy intézkedése a védett tulajdonsággal rendelkező személyt vagy csoportot nem hozta lényegesen nagyobb arányban hátrányba, mint más velük összehasonlítható helyzetben lévő személyeket vagy csoportokat. (például, hogy a vállalati hatékonyságot szolgáló csoportos létszámleépítés során nem érintette lényegesen nagyobb arányban a védett tulajdonsággal rendelkező munkavállalói csoportok valamelyikét, vagy egy új feladathoz magasabb képzettségű, vagy nagyobb szakmai gyakorlattal rendelkező munkatársakra van szükség).

A hátrányos megkülönböztetés mindkét fenti megjelenési formájánál alapvető jelentősége van annak, hogy a Hatóság helyesen mérje fel a kérelmezővel összehasonlítható helyzetben lévő személyeket vagy csoportokat, illetve válassza ki azokat az összehasonlítható helyzetben lévő személyeket, csoportokat, akikhez /amelyekhez képest lényegesen nagyobb arányban kerülnek hátrányos helyzetbe a védett tulajdonsággal rendelkezők.

Az eddig kialakult gyakorlat szerint az összehasonlítás alapjául szolgáló csoportokat az eljárás alá vont hatókörébe tartozó keretek között kell megtalálni, hiszen a kimentési bizonyítás csak e körben várható el tőle. Az eljárások során azok az ügyek vetik fel a legbonyolultabb kérdéseket, ahol önkormányzati testületi döntéssel hoznak egyes védett tulajdonsággal rendelkező csoportokat hátrányos helyzetbe egy településen (jellemzően a cigány kisebbséget) nagyobb arányban, mint az e csoporthoz nem tartozókat.

- Egy vidéki városban, egy romák foglalkoztatását elősegítő pályázat benyújtásáról a képviselőtestület nemlegesén döntött, minek következtében az eljárást kezdeményező szerint a roma lakosság az ő településükön hátrányt szenvedett, míg a szomszédos település elnyerte a pályázati támogatást. A hatóságnak abban kellett dönteni, hogy megfelelő összehasonlítási csoport e a hasonló etnikai népességű és pályázatot benyújtó települések csoportja, vagy azt kell vizsgálni, hogy az adott települési önkormányzat képviselő testülete másként döntött-e a nem romák számára meghirdetett pályázatokról? A hatóság döntése szerint csak az adott önkormányzat hatáskörébe tartozó döntések tekintetében lehet összehasonlítani a védett tulajdonságú csoport és az ilyen nem rendelkező csoport helyzetét, az önkormányzat döntési önállóságát figyelembe véve, a kérelmet elutasította.

A Hatóságra és az egyenlő bánásmód megsértésével kapcsolatos ügyekben eljáró munkaügyi és polgári bíróságokra hárul néhány olyan jogalkalmazási probléma megoldása, melyekkel a kodifikáció nem számolhatott. Fontos elméleti és gyakorlati kérdést is felvet például, hogy mi a korlátja, illetve korlátja-e az egyenlő bánásmód követelményének megtartása a helyi önkormányzatok döntési autonómiájának?

- Nem osztotta a hatóság álláspontját a Fővárosi Bíróság abban az ügyben, amelyet a kisebbségi ombudsman kezdeményezett a hatóságnál, miután állásfoglalásait az önkormányzat rendre elutasította. Közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetést is megállapított a hatóság az önkormányzattal, illetve polgármesterével szemben, ahol a kisebbségi önkormányzat javaslata és a jelentősnek mondható roma lakosság egyöntetű – aláírásgyűjtésen kinyilvánított – akarata ellenére egy települési önkormányzati testület az egyetlen roma származású önkormányzati képviselőjét nem választotta sem tagnak, sem elnöknek az egyébként kötelezően megalakítandó Etnikai Ügyek állandó Bizottságába. A hatóság megállapítása szerint a roma lakosság érdekeinek képviselete az önkormányzatban nem biztosított, s megállapítást nyert az is, hogy miközben minden más állandó bizottság elnökévé ebben az önkormányzati testületben szakirányú végzettséggel, gyakorlattal rendelkező elnököt választottak, nem tekintették evidenciának az Etnikai Ügyek Bizottságába az egyetlen roma képviselő megválasztását. A Fővárosi Bíróság hatályon kívül helyezte a hatóság döntését, tekintettel arra, hogy a hatósági eljárás megindítását követően a testület felkérte a kisebbségi önkormányzatot, hogy delegáljon tagot a bizottságba, de az – egyébként az elmérgesedett helyzetre tekintettel – a történetek után ragaszkodott a roma önkormányzati képviselő elnökké választásához, és a felkérésnek nem tett eleget. A hatóság felülvizsgálati kérelmet tervez benyújtani az ügyben, s a Legfelsőbb Bíróság precedens értékű döntésére vár.
- Egy másik ügyben sikerrel bizonyította az egyenlő bánásmód követelményének megtartását, illetve azt, hogy az eltérő bánásmódnak ésszerű indoka volt az a minisztérium, amely ellen azért indult eljárás, mert a szülési szabadságon lévő köztisztviselőinek (és más tartósan munkát nem végző köztisztviselőinek) távollétük alatt nem biztosított étkezési hozzájárulást. Itt a hatóság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a hátrányt szenvedett köztisztviselővel összehasonlítható helyzetben nem minden más köztisztviselő, hanem csak a munkát nem végzők vannak, akik ugyancsak nem részesültek ezen juttatásban.

A Hatóság a közvetett diszkriminációs ügyekben – miután eldöntötte, hogy a sérelmet szenvedettek helyzetét mely más csoporttal hasonlíthatja össze –, gyakran alkalmaz statisztikai módszert. E körben külön említést érdemel a csoportos létszámleépítésekkel kapcsolatos panaszok vizsgálata. Itt van a legtöbb sikerrel kecsegtető lehetőség az eljárás alá vont számára annak bizonyítására, hogy megtartotta az egyenlő bánásmód követelményét, vagyis, hogy nincs összefüggés a védett tulajdonság és a munkavállalók egy csoportjára sérelmes munkáltatói intézkedés között. Mivel a létszámcsökkentés gazdasági, hatékonysági indokoltóságát a hatóság nem vizsgálhatja, nagy szerepe van az arányosság kérdésének, vagyis annak, hogy a munkáltató intézkedése lényegesen nagyobb arányban érint-e védett tulajdonságokkal rendelkező dolgozókat, s hogy ennek volt-e ésszerű indoka. A létszámleépítés előtti foglalkoztatási arányok összevetése például az életkor, vagy a nemi hovatartozás szempontjából, az elbocsátásokat követően kialakult arányokkal – ésszerű indok hiányában – megalapozhatják a hatóság elmarasztaló döntését.

- Állami költségvetési szerv területi szervétől elbocsátott köztisztviselők panasszal fordultak a hatósághoz, amelyben azt sérelmezték, hogy volt munkáltatójuk által a tavalyi évben végrehajtott létszámleépítés kizárólag a középkorú diplomás köztisztviselőket érintette. A hatóság külön vizsgálta, hogy a munkáltató létszámleépítés során hátrányosan megkülönböztette-e a munkavállalókat az életkoruk miatt. Ennek keretében bekérte a munkáltatótól a létszám leépítés előtti, valamint a leépítéssel ténylegesen érintett

köztisztviselőkre vonatkozó létszám-, és életkori adatokat. Az adatok értékelése az érintett csoporttal szembeni hátrányos megkülönböztetést nem igazolták. Ugyanis bár tényként lehetett megállapítani, hogy valamennyi elbocsátott köztisztviselő 31 éven felüli volt, azonban a kiindulási bázisnál, azaz a leépítés előtt a foglalkoztatottak között olyan magas volt a 31 és 60 év közöttiek aránya (82.9), hogy mindezek alapján a hatóság a kérelmet megalapozottság hiányában elutasította.

A tényállás tisztázása szempontjából az egyenlő bánásmód követelménye megsértése miatti eljárásban nélkülözhetetlen a törvényben felsorolt védett tulajdonságokkal összefüggő, vagy arra vonatkozó szenzitív adatok ismerete. A Ket. 17. §-ának (4) bekezdése a személyes adatok megismerését és kezelését csak törvényben meghatározott esetekben teszi lehetővé, jelenleg ilyen felhatalmazást az Ebktv. nem tartalmaz. Természetesen a kérelmező vonatkozásában érvényesül a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 3. §-ának (6) bekezdése, mely szerint vélelmezni kell, hogy a szükséges adatainak kezeléséhez hozzájárult, azonban közvetett diszkrimináció esetén - ahol mint azt fentebb láttuk - az összehasonlítás alapját képező csoportképzéshez mások ilyen adatainak a megismerése is szükséges - a szabályozási hiányosság a jogsértés bizonyítását akadályozó tényező.

A **zaklatás** miatt indult eljárásban az eljárás alá vontnak azt kell bizonyítania, hogy nem tanúsított olyan magatartást, amelynek a célja vagy a hatása ellenséges, megszegyenítő, megfélemlítő környezet kialakulása a védett tulajdonsággal rendelkező személlyel szemben. A valóságban a Hatóság feladatává válik olyan bizonyítékok, dokumentumok, tanúvallomások beszerzése, amelyekkel az eljárás alá vont tagadásával szemben megállapítható a zaklatás. Itt érdemes kitérni arra a szabályozási hiányosságra, amellyel a szexuális zaklatás miatt indult eljárások során kell szembesülnie a hatóságnak. A zaklatás hatályos törvényi tényállása szinte lehetetlenné teszi ezekben az ügyekben az eredményes eljárást. Nem elsősorban azért, mert nem állapít meg külön tényállást a zaklatás e speciális formájára, ez eddig sem akadályozta a hatóságot az eljárás megindításában.

Az Európai Parlament és a Tanács 2002/73/EK irányelve lényegében annyival tartalmaz pontosabb definíciót, hogy kimondja, a szexuális zaklatás megvalósulhat szavakkal, vagy fizikai módon, a megszegyenítő, sértő környezet pedig csak példálózó feltétel, tehát nem zárt felsorolással állapítja meg a zaklatást megvalósító magatartás elemeit. Kimondja továbbá, hogy az a tény, hogy egy személy visszautasítja az ilyen magatartást, vagy túri azt, nem használható fel az adott személyt érintő döntés alapjául. [2.cikk (5) bek.] Ezzel a magyar szabályozásnál szabadabb teret ad a jogalkalmazásnak. Ami igazán nehézséget jelent ezekben az ügyekben, hogy a törvény személyi hatálya a kötelezetti oldalon szervezetekre terjed ki, amely a hatóság számára azt jelenti, hogy eljárás alá vontként nem a zaklatóval szemben folytat le eljárást, hanem például a leggyakrabban előforduló iskolai vagy munkahelyi szexuális zaklatás esetén az intézmény vagy gazdasági társaság munkáltatói jogokat gyakorló vezetőjével szemben.

Viszont éppen a megszegyenítő környezet miatt a sérelmet szenvedettek nem mindig jutnak el ahhoz, akivel szemben az eljárást meg kellene indítani. Ma semmilyen jogszabály nem írja elő, nem ösztönzi a munkaadókat, hogy a szexuális zaklatás kiküszöbölésére intézkedéseket tegyenek. Igaz, hogy az Irányelv szerint ezeket az intézkedéseket a nemzeti jogszabályoknak és gyakorlatnak megfelelően kell meghozni, de sajnos ilyenek még nem léteznek. Elmozdulást, de a hatóság álláspontja szerint nem elégséges (mert nem minden munkáltatóra kötelező) változást jelentene, ha az

Ebktv. soron következő módosítása az esélyegyenlőségi tervek kötelező tartalmi elemévé tenné az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítésével kapcsolatos eljárási rend kialakítását. Itt jegyzendő meg, hogy ha a tényleges zaklató nem az eljárás vont munkáltató, kérdéses, hogy a zaklatást megvalósító személyt milyen minőségében hallgatja meg a hatóság. Belátható, hogy tőle az ügy pártatlan megítélése nem várható el, ezért – ha tanúként szerepel is az eljárásban – nyilatkozatait nem lehet elfogulatlannak tekinteni.

A **jogellenes elkülönítés** vizsgálatában a Hatóságnak még nincs kialakult gyakorlata. Annyi elmondható, hogy ez kiemelten a cigány kisebbséget sújtó és különösen az oktatásban és lakhatás területén létező súlyos társadalmi probléma a legkevésbé kezelhető hatósági eszközökkel. Egy-egy eljárás azzal az eredménnyel járhat, hogy újra-és újra a döntéshozók (fenntartók, intézményvezetők vagy éppenséggel a jogalkotók) felelősségére világít rá. Az oktatási szegregáció vizsgálata során minden esetben szükséges oktatási szakértői szervezet bevonása, s a jogsértés megállapítása esetén annak megszüntetésére sokféle tényező értékelése alapján reális határidők és feltételek meghatározása. Nincs kialakult jogalkalmazási gyakorlat arra nézve sem, hogy mi fogadható el ezekben az ügyekben olyan tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű indoknak, amellyel az eljárás alá vont - legtöbbször egy költségvetési intézmény, vagy helyi önkormányzat - kimentheti magát. Az oktatási szegregációs ügyek hátterében legtöbbször a szegregált település szerkezet továbbélésében a szabad iskolaválasztás lehetősége áll.

A hátrányos megkülönböztetés ötödik megjelenési formája a **megtorlás**, amelynek vizsgálatára még nem került sor. Az Ebktv. 10. §-ának (3) bekezdése szerint megtorlásnak minősül az a magatartás, amely az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt kifogást emelő, eljárást indító vagy az eljárásban közreműködő személlyel szemben ezzel összefüggésben jogsérelmet okoz, jogsérelem okozására irányul vagy azzal fenyeget.

- A hatóság által vizsgált néhány ügyben már az eljárás során olyan tények jutottak az eljáró ügyintéző tudomására, melyek arra engedtek következtetni, hogy az eljárás eredményétől függetlenül a panaszost a jövőben hátrány érheti. Például a panasz szerint betegsége miatt hátrányosan megkülönböztetett dolgozót soron kívüli orvosi vizsgálatra hívták be. Mivel az ehhez hasonló munkáltatói magatartás még nem jelent joghátrányt, a hatóság az ügyet lezáró érdemi döntésében felhívta az eljárás alá vont figyelmét a megtorlás törvényi tényállására.

Bírósági ügyek:

A Hatóság egyedi ügyekben nem utasítható, döntését csak a bíróság vizsgálhatja felül, határozatait kizárólagos illetékességgel a Fővárosi Bíróságon lehet keresettel megtámadni. A beszámolóval érintett időszakban 18 ügyben támadta meg valamelyik fél az érdemi határozatot, a perek egy része jelenleg is folyamatban van. Nyolc ügyben zárult le a bírósági felülvizsgálat, ezek közül hatban elutasította a kérelmet, vagyis egyetértett a hatósági döntéssel, egy esetben új eljárást rendelt el, egy esetben pedig a Hatóság döntését helyezte hatályon kívül. Az, hogy a jogalkalmazásban jó úton haladunk, jól jelzi, hogy az említett két eset kivételével a megtámadott határozataink kiállták a bírósági felülvizsgálat próbáját.

- Jogsértést megállapító hatósági határozattal szemben benyújtott felülvizsgálati kérelmet utasított el a bíróság és hagyta jóvá a hatóság döntését, abban az ügyben, amikor a hatóság

450 ezer forint pénzbírságot szabott ki egy utazási irodára, amely csoportos létszámleépítés során hátrányosan megkülönböztette az 50 éven felüli női munkatársakat

A Hatóság egy esetben élt a beavatkozás lehetőségével bírósági perben. A jászladányi önkormányzati iskolát érintő szegregáció miatt az önkormányzattal szemben indult perben önálló beavatkozóként, de a megyei közigazgatási hivatal pernyertességének elősegítése érdekében avatkozott be a hatóság, bizonyítási indítványait és a közigazgatási hivatal keresetét is elutasította a bíróság.

Egyéb hatósági ügyek

2005. november 1-től új feladatként a Hatóság igazolást ad ki: a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztatni kívánó munkáltatók akkreditációjához arról, hogy a kérelem benyújtását megelőző félévén belül velük szemben a foglalkoztatás területén az egyenlő bánásmód megsértését a hatóság nem állapította meg. Ezt a hatóság hatósági bizonyítvány kiállításával igazolta. Év végéig 250 bizonyítványt adtunk ki.

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.) 15. §-ának 2006. január 1-én hatályba lépett új rendelkezései szerint a központi költségvetésből és az elkülönített állami pénzalapokból a törvényben meghatározott egyéb feltételeken túlmenően akkor nyújtható támogatás, ha a támogatás iránti kérelem benyújtója megfelel a rendezett munkaügyi kapcsolatok törvényben meghatározott általános és különös követelményének. Ilyen különös feltétel, hogy a munkáltatóval szemben az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt a támogatás igénylésének időpontját megelőző két éven belül az Egyenlő Bánásmód Hatóság jogerős és végrehajtható közigazgatási határozattal, illetőleg - a határozat bírósági felülvizsgálata esetén - jogerős bírósági határozattal elbírált közigazgatási határozattal nem szabott ki közigazgatási bírságot.

Az ismertetett törvényi rendelkezések alapján a Hatóságnál új feladatként jelentkezett a rendezett munkaügyi kapcsolatok követelményének való megfelelés hatósági bizonyítványban történő igazolása, amely az év elejétől 6800 hatósági bizonyítvány kiállítását jelentette. Kezdeményezésünkre és közreműködésünkkel a vonatkozó FMM rendelet módosítása „ügyfélbarát” módon megtörtént. A rendezett munkaügyi kapcsolatok feltételeinek igazolására alkalmas iratokról szóló 1/2006. (II. 2.) FMM rendelet 2006. május 25-én hatályba lépett módosítása szerint az ügyfelek tehermentesítése és az ügyintézési határidő csökkentése érdekében megváltoztak a rendezett munkaügyi kapcsolatok igazolására alkalmas iratok beszerzésének szabályai.

A változás lényege az, hogy a támogatást kérőnek nem kell beszereznie az Egyenlő Bánásmód Hatóságtól és az OMMF-től hatósági bizonyítványt, mert azt a támogatást nyújtó szervek közvetlenül kérik meg a hatóságoktól.

A fenti két új feladatnak a Hatóság csak túlmunka elrendelésével, naponta - a vezetőket és a hatósági főreferenseket is érintően - meghatározott számú bizonyítvány kiadásának kötelezővé tételével, s a tetemes postaköltség miatt takarékosági intézkedésekkel tudott eleget tenni, ami egyes esetekben a hatósági eljárások elhúzódását is előidézte.

Más közigazgatási szervek eljárásai az egyenlő bánásmód megsértése esetén

Az antidiszkriminációs jogérvényesítésben az Ebktv. szerint fontos szerepe van a szakigazgatási ügyekben eljáró más közigazgatási szerveknek, illetve szabálysértési hatóságoknak, így a fogyasztóvédelmi felügyelőségeknek, a munkaügyi-és munkabiztonsági felügyelőségeknek, az országos közoktatási értékelő és vizsgaközpont szerveinek.

A belkereskedelemtől szóló 1978. évi I. törvény 25. §-ának (2) bekezdése szerint: „Tilos a vásárlót jogosulatlan előnyben részesíteni vagy hátránnyal sújtani.”Az üzletek működéséről és a belkereskedelmi tevékenység folytatásának feltételeiről szóló 4/1997. (I. 22.) Korm. rendelet a települési önkormányzat jegyzője, a szakhatóságok mellett a fogyasztóvédelmi felügyelőségek számára is előírja a kereskedelmi tevékenység folytatására vonatkozó jogszabályok betartásának ellenőrzését.

A fogyasztóvédelemtől szóló 1997.évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fgytv.) 6. §-ának f) pontjában foglalt, a szolgáltatás jogosulatlan megtagadása, valamint az Ebktv. 5. §-ának b) pontjában szabályozott, az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségben szolgáltatás nyújtására és áru forgalmazására irányuló jogviszonyokban az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, az a jogsértő magatartás, amely a hatáskör tekintetében mind az Egyenlő Bánásmód Hatóság, mind pedig a megyei (fővárosi) fogyasztóvédelmi felügyelőségek eljárását megalapozhatja.

A munkaügyi ellenőrzésről szóló 1996. évi LXXV. törvény (a továbbiakban: Met) 3. §-ának (1) bekezdés d) pontja alapján munkaügyi ellenőrzés egyebek mellett kiterjed az egyenlő bánásmód követelményére is.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Kotv.) 95/A. § (1) bekezdése alapján működő Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközpont hatósági ellenőrzés keretében ugyancsak vizsgálja az egyenlő bánásmód követelményét, továbbá jogszabályban meghatározott körben gyakorolja a szabálysértési hatósági jogköröket.

Jogsértés esetén az Egyenlő Bánásmód Hatóságnak az Ebktv.-ben, a fogyasztóvédelmi felügyelőségeknek az Fgytv.-ben, a munkaügyi felügyelőségeknek a Met-ben, az OKÉV-nek pedig a Kotv.-ben meghatározott szankciókat kell alkalmaznia.

Az Ebktv. 15. §-a az Egyenlő Bánásmód Hatóság, mint általános antidiszkriminációs szerv és az ágazati hatóságok – így a fogyasztóvédelmi, munkavédelmi felügyelőségek és az OKÉV – közigazgatási eljárásának viszonyát az alábbi rendező elv szerint határozza meg:

Az egyenlő bánásmód követelménye Ebktv. hatálya alá tartozó megsértésének vizsgálatát a sérelmet szenvedett fél választása szerint az EBH, vagy külön törvény alapján hatáskörrel rendelkező más közigazgatási szerv - így pld. a fogyasztóvédelmi felügyelőség - folytatja le. Ez a megoldás lehetővé teszi, hogy a diszkriminációval szemben az érintett a lakóhelyéhez közel, az illetékes szakigazgatási szervek előtti eljárásban – más természetű igényeit egyidejűleg érvényesítve – lépjen fel.

Az elmúlt időszak tapasztalatai azt mutatják, hogy a felsorolt szervek közül – tudomásunk szerint – az OKÉV folytatott le ilyen irányú vizsgálatokat, amelyek eredményéről a jelentésének megküldésével tájékoztatta a hatóságot.

A vizsgált ügyek egy részében a felsorolt párhuzamos hatóságok közül oktatás területén előforduló diszkriminációs ügyekben az OKEV szakértőkénti kirendelésére került sor, amelyre a hatóság eljárásáról rendelkező kormányrendelet ad lehetőséget.

A más közigazgatási szerveknek adott törvényi felhatalmazás ellenére az a tapasztalatunk, hogy ezek száma elenyésző. Ennek nem csak az az oka, hogy az érintettek körében mára sokkal ismertebb az EBH, mint a diszkriminációs panaszokat kivizsgáló szerv, hanem, hogy az ágazati hatóságok fő feladata szakma specifikus ellenőrzések végzése az intézményeknél, foglalkoztatóknál, szolgáltatást nyújtóknál. Ez irányú leterheltségük nem teszi lehetővé, hogy azonos súllyal foglalkozzanak egyedi panaszokkal. Ráadásul a diszkriminációs ügyek vizsgálata is speciális emberi jogi, eljárásjogi, tárgyalástechnikai ismereteket követel, melyekben a jártasság megszerzése ezektől a szervezetektől nem várható el. Például egy átlagosan bonyolultnak mondható EBH által vizsgált ügyben a határozat indokolása - a bírósági határozatoké is - 5-20 oldal, a szakigazgatási hatóságok egy-egy oldalas határozatot hoznak. Az Ebktv. felülvizsgálata során érdemes a párhuzamos hatáskör fenntartásának indokoltságát is megvizsgálni, a Hatóság javaslata, hogy más közigazgatási szervek a jogsértések felderítésében és szakértői közreműködéssel segítsék a hatóság munkáját.

A jogaiban sértett személyek és csoportok védelmében a Hatóság élhet közérdekű igényérvényesítési jogával, s munkajogi, személyiség jogi pert indíthat, ha a jogsértés személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érinti. Az elmúlt időszakban erre még nem került sor, hatóságunk rendelkezik pervitelben járatos munkatárssal, de annak idő és munkaigénye a kapacitásunkat meghaladta. (Ez persze nem azt jelenti, hogy a jövőben ne lennének ilyen perek indíthatóak.)

A Hatóság részvétele a jogalkotási folyamatban

Az Ebktv. 14. §-ának (1) bekezdés c) és d) pontja alapján a hatóság véleményezi az egyenlő bánásmódot érintő kormányzati döntéseket, javaslatot tesz az egyenlő bánásmódot érintő kormányzati döntésekre, jogi szabályozásra.

A különböző jogszabályok előkészítéséért felelős tárcák közül csak néhány küldte meg rendszeresen véleményezésre az előterjesztést, annak ellenére, hogy a hatóság elnöke ezt minden közigazgatási államtitkártól írásban kérte.

Rendszeresen véleményeztük az Egészségügyi Minisztérium, a Külügyminisztérium és a Foglalkoztatási és Munkaügyi Minisztérium által készített jogszabálytervezeteket.

Legfontosabb jogszabály-előkészítési feladatunk az Ebktv., valamint a Hatóság eljárásáról szóló kormányrendelet módosításának előkészítése volt a Tanácsadó Testülettel közösen, melyet igyekeztünk érvényesíteni a kodifikációért felelős tárcák időközben elkészült tervezete egyeztetése során, s melyek nagyobb részt bekerültek az Országgyűlés elé terjesztett T/18902. számú törvényjavaslatba. A módosítást végül a Parlament elfogadta, azonban a köztársasági elnök – az ugyanezen törvényjavaslat részét képező fogyatékos személyek jogairól szóló törvény egyes rendelkezéseivel kapcsolatos politikai aggályai miatt – azt visszaküldte az Országgyűlésnek, a Kormány pedig visszavonta.

A törvénymódosítás tartalmi elemeit az alábbiakban foglaljuk össze:

1. a módosítás teljes összhangot teremt a 43/2000/EK. irányelv rendelkezéseivel a kimentési szabályok tekintetében, így szigorodtak a jogsértés kimentésének feltételei: az eljárás alá vontnak azt kell bizonyítania, hogy a rendelkezés jogszerű célt szolgál és arányban áll az okozott hátránnyal;
2. a módosítás nem csak a bekövetkezett sérelem esetén teszi lehetővé az eljárás megindítását, hanem az azzal való fenyegetettség esetén (pl. diszkriminatív tartalmú álláshirdetések);
3. az eljárási költségviselési szabályokat a Ket. általános szabályaitól eltérően határozza meg: a kérelmező csak abban az esetben köteles viselni az eljárása során felmerült költségeket, ha rosszhiszemű volt;
4. a módosítás egyértelművé teszi az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt a bíróság, illetve az EBH előtt indult eljárások egymáshoz való viszonyát;
5. megteremti az összhangot a hatósági eljárás és az adatvédelmi jogszabályok rendelkezései között: az EBH az eljárás lefolytatásához szükséges mértékben kezelheti a személyes és különleges adatokat;
6. módosítja az EBH határozatainak felülvizsgálatára kizárólagosan jogosult Fővárosi Bíróság tanácsának összetételére vonatkozó szabályokat;
7. törvényi szinten szabályozza a jelenleg az R.-ben foglalt, az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testületre vonatkozó szabályokat;
8. megteremti a lehetőséget a társadalmi és érdekképviselői szervek számára, hogy közérdekű igényérvényesítés keretében eljárást indítsanak nem csak a bíróságok, hanem az EBH előtt (pl. szakszervezet a védett tulajdonsággal rendelkező munkavállalók nagyobb csoportja érdekében);
9. módosítja az esélyegyenlőségi terv tartalmára vonatkozó szabályokat.

A Hatóság a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni hatékonyabb és eredményesebb fellépés érdekében továbbra is elengedhetetlennek tartja a hatályos törvény felülvizsgálatát a fenti és a Jelentésben írt további tartalmi elemek tekintetében.

Az egyedi ügyek vizsgálata során számos olyan jogi szabályozással, illetve szabályozatlansággal szembesül a Hatóság, melyek magukban hordozzák a hátrányos megkülönböztetés lehetőségét. Az alábbiakban felsorolt javaslatokat azzal tesszük a Jelentés részévé, hogy ezek kizárólag az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülésével kapcsolatosak, s nem vitatjuk, hogy egyéb szempontok mérlegelése is szükséges a javaslatok indokoltsága tekintetében, ez azonban nem a hatóság feladata.

Az ún. Fészekrakó Program

A Hatóság egy Borsod megyei körjegyző által kezdeményezett eljárásban vizsgálatot folytatott az egyik vezető Bank Rt.-vel szemben. Az eljárás során a Hatóság vizsgálta, hogy az Ebktv. rendelkezéseit megsértette-e a pénzüintézet akkor, amikor a nála Fészekrakó lakástámogatási program keretében történő hitel felvétele iránt érdeklődő magánszemélyeknek olyan előzetes tájékoztatást adott, mely szerint a hitel fedezeteként szolgáló ingatlan - annak kedvezőtlen adottságú településen történő elhelyezkedése miatt- nem nyújt megfelelő értékű fedezetet, így a program keretében hitel felvételére - kizárólag az ingatlant tekintve egyetlen fedezeti forrásnak- nincs lehetőség.

A pénzüintézet munkatársa arról is tájékoztatta a magánszemélyeket, hogy a település és a környékbeli települések olyan földrajzilag és településszerkezetileg kedvezőtlen helyen találhatóak, ahová a bank nem helyez ki hitelt, mivel a településen található ingatlanok hitelbiztosítéki értéke nem megfelelő.

A Hatóság az eljárás során megkereste az eljárás alá vont Bankon kívül a Pénzügyminisztérium Önkormányzati és Településfejlesztési Főosztályát, valamint az Országos Lakás- és Építésügyi Hivatal Lakásügyi Főosztályát további tájékoztatás céljából.

Az OLÉH tájékoztatása szerint a hitelintézetek saját hatáskörben jogosultak dönteni arról, hogy mely településen és mely ingatlanfedezet bevonásával nyújtanak hitelt. A pénzüintézetek így módon hitelt kizárólag az általuk megfelelőnek ítélt fedezet rendelkezésre állása esetén engedélyeznek.

A bank tájékoztatása értelmében az állami kezesség ellenére a kihelyezett hitel 60%-át saját kockázatukra nyújtják, és figyelemmel a 4/2005. (I. 12.) Kormányrendelet állami kezesség feltételeiről szóló rendelkezéseire - a hitelképesség és ezen belül is a jövedelem fokozott vizsgálata - előírás a bankok számára.

A pénzüintézet az eljárás során előadta, hogy „nem minden a Fészekrakó lakástámogatási program személyi feltételeinek megfelelő személy számára nyújtható hitel, tehát a hitel/kölcsön nem alanyi jogon jár.”

A Hatóság – tekintettel arra, hogy a kérelmező a kérelmét visszavonta –, megszüntette az eljárást, azonban abból az alábbi következtetéseket vonta le:

A jelenleg hatályos jogszabályok értelmében [a fentebb már említett 4/2005. (I. 12.) Korm. rendelet, a kamattámogatás mellett nyújtott hitel feltételeiről szóló 12/2001. (I. 31.) Korm. rendelet, a hitelbiztosítéki érték fogalmát meghatározó 25/1997 (VII. 1.) PM rendelet) a hitelbiztosítéki érték megállapítása során alkalmazott értékelési eljárásoknál különös figyelemmel kell lenni az ingatlan földrajzi helyzetére, annak demográfiájára, gazdaságára, az ingatlan településhálózaton belüli fekvésére, megközelíthetőségére, tömegközlekedéssel való kapcsolatára és infrastrukturális ellátottságára is.

A fenti előírások miatt Magyarországon számos település nem tud megfelelni a jogszabályok támasztotta szigorú feltételeknek, így az ott élők gyakorlatilag el vannak zárva attól a lehetőségtől, vagy csak igen nagy nehézségek (többletfedezet megléte) esetén van meg az esélyük arra, hogy államilag támogatott hitelhez jussanak. Ennek következménye lehet, hogy az egyes régiók

közötti, már meglévő különbségek a jövőben tovább nőnek, a kis falvak elnéptelenedése tendenciaszerűvé válik.

A Hatóság állásfoglalásra kérte fel jelen ügy kapcsán az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testületet, amely 10.007/2/2006. sz. állásfoglalásában egyértelműen úgy fogalmazott, hogy a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. tv. értelmében a hitelintézetnek minősülő jogi személyek jogviszonyai az Ebktv. hatálya alá tartoznak. **Az Ebktv. rendelkezései tehát a hitelintézetek jogviszonyaira is kiterjednek, így az ezekkel kapcsolatos ügyeket a hatóságnak érdemben kell vizsgálni.**

Összefoglalva a fentieket: az ügyben érdemi döntés a kérelem visszavonásának következtében nem született, azonban megfontolásra javasoljuk, hogy a jelenlegi szigorú banki gyakorlat megváltoztatásával, esetleg a vonatkozó jogszabályok módosítása által, szélesebb rétegek számára váljon elérhetővé az államilag támogatott hitelfelvétel, és ne kerüljenek elutasításra az egyébként megfelelő fedezettel rendelkező ingatlantulajdonosok pusztán amiatt, mert földrajzilag vagy településszerkezeti okoknál fogva ingatlanuk kedvezőtlenebb helyen van.

Az ügy kapcsán a Regionális Fejlesztésért és Felzárkóztatásért Felelős Tárcá Nélküli Miniszter intézkedését kezdeményeztük.

Kiszervezett MÁV dolgozók utazási kedvezményei

Az EBH-hoz benyújtott kérelem szerint panaszos ipari iskolai tanulmányait befejezve, 1964-től dolgozott a MÁV-nál. 1968-tól nyugdíjazásáig megszakítás nélkül Celldömölkön a MÁV Építési Főnökségénél dolgozott.

1993-ban a panaszos munkahelye jogutódlás folytán megváltozott, a MÁV Építési Főnökség jogutódjánál a MÁVÉPCELL Kft-nél dolgozott. A jogutód munkáltató a jogelőddel azonos mértékű dolgozói kedvezményekben részesítette a munkavállalókat 2000-ig.

2000. szeptemberében a MÁV privatizálta a Kft.-ben lévő tulajdonát, ezzel az ott dolgozók elvesztették a díjmentes utazási kedvezményre (szabadjegy) való jogosultságukat. Szóban ígéretet kaptak arra, hogy nyugdíjasként megkaphatják majd ezt a kedvezményt.

A panaszost 39 év vasutas szolgálati viszony után 2004-ben nyugdíjazták. Nyugdíja megállapításakor a panaszos is kérte a díjmentes utazási kedvezményt, mivel három munkatársa – akiket közel azonos időben, illetve hasonló időtartamú szolgálati idő elteltével nyugdíjaztak – a kedvezményt továbbra is megkapták.

A MÁV a panaszos kérelmét az adómentes természetbeni juttatásnak minősülő, fogyasztói árkiegészítést nem tartalmazó közlekedési és postai kedvezményekről szóló 179/1994. (XII. 28.) Korm. rendeletre hivatkozással elutasította.

A hivatkozott jogszabály 3. §-a szerint adómentes közlekedési kedvezménynek minősül az a kedvezmény, amelyet a vasút (MÁV, GYSEV) által létrehozott gazdasági társaság, továbbá a vasút által alapított alapítvány változatlan feltétellel, továbbá igényjogosult hozzátartozó esetében akkor is, ha az utazási alkalmak korlátozása nélkül juttat annak a magánszemélynek, aki az alapítás vagy az

átalakulás időpontjáig kedvezményben részesült. Ez azonban a vasútnál 1995. január 1-jét követően a kedvezményre jogosultságot szerzők esetében legfeljebb az 1. §-ában meghatározott kört érintő és mértékű lehet, feltéve, hogy a kifizető megfelel az 1. §-ának (1) bekezdésében foglaltaknak.

Az előző bekezdésben hivatkozott rendelet 1. §-ának (1) bekezdése szerint az adómentes közlekedési kedvezmény olyan természetbeni juttatás, amelyet a menetrend alapján közúti, vasúti és vízi személyszállítási tevékenységet folytató kifizető (a továbbiakban: kifizető) díjmentes vagy kedvezményes utazás céljára juttat

a)	a	munkavállalójának,
b)	a	nyugdíjasának,
f) az a)-c) pontban említett magánszemély igényjogosult hozzátartozójának.		

A jogszabály vonatkozó rendelkezései értelmében 1995. január 1-ét követően az említett közlekedési kedvezménytől esik minden olyan korábban MÁV munkavállaló, nyugdíjas, illetve azok hozzátartozója, akik, akár – ahogy a panaszos is - *39 év szolgálati időt töltöttek a MÁV-nál.*

A Hatóságnak el kellett utasítania a panaszos kérelmét mivel nem rendelkezik olyan ún. védett tulajdonsággal (életkor, nem, fogyatékoság, stb.), amely az Ebktv. értelmében megalapozhatná a diszkriminációt.

A Hatóság ugyanakkor megállapította, hogy bár a MÁV döntése megfelel a fenti jogszabályi rendelkezéseknek, számos MÁV munkavállaló, illetve nyugdíjas számára rendkívül méltánytalan, visszas helyzetet teremtett.

Mivel nem rendelkezőnk konkrét adatokkal, az érintettek számát becsülni sem lehet.

Fentiekre tekintettel a vonatkozó jogszabály rendelkezéseit módosítva az **utazási kedvezményben részesülők körének bővítését megfontolásra javasoltuk a legalább 15 év szolgálati idővel rendelkező, korábban kedvezményben részesülők körével, amely javaslatunkat a Miniszterelnöki Hivatalnak küldtük meg.**

Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyen (OKTV) való részvétel

A panaszos idén érettségizett diákként két-tannyelvű gimnáziumban angol és spanyol nyelvből is felsőfokú nyelvvizsgát szerzett, továbbá korábban angol nyelvterületen élt hosszabb ideig, így az idegen-nyelvi OKTV versenykiírási szabályai szerint nem indulhatott a versenyen. Ez számára azért eredményezett diszkriminatív helyzetet, mert a két felsőfokú nyelvvizsgáért összesen 20, míg az OKTV-n elért jó eredményért összesen 24 pont megszerzésére van lehetőség. Az emelt szintű érettségien elért maximális pontszámmal és két felsőfokú nyelvvizsgával elérte az általa maximálisan megszerezhető 140 pontot, viszont az egyetemre nem őt vették fel, hanem azt a diákot, aki az OKTV-n szerzett 24 pontot.

A Hatóság eljárásának ideje alatt a panaszos visszavonta kérelmét, ezért a hatóságnak az eljárást meg kellett szüntetnie.

A hatósági eljárás során nyilvánvalóvá vált, hogy azoknak a középiskolás diákoknak, akik valamilyen okból nem indulhatnak az OKTV versenyen, nincs lehetőségük ugyanannyi pontot elérni a felsőoktatási felvételi során, mint akik a versenyen indulhatnak. A Hatóság megkeresésére az OM arról tájékoztatta a Hatóságot, hogy az új felsőoktatási rendszer, az ún. Bologna-folyamat bevezetésével a hasonló helyzetek a jövőben elkerülhetők.

A Hatóság álláspontja szerint az is erősítené a középiskolai diákok esélyegyenlőségét a felsőoktatási felvételi során, ha az OKTV versenyről a kiírási szabályok szerint bármely okból kizárt diákok számára külön szerveznének OKTV versenyt. Így ezek a diákok is összemérhetnék tudásukat és lehetőséget kapnának többletpontok megszerzésére.

Japán nyelvvizsga

A kérelmező azzal a panasszal fordult a Hatósághoz, hogy Magyarországon nem tehető államilag elismert nyelvvizsga japán nyelvből, a nemzetközi szervezet előtt letett nyelvvizsgát pedig azért nem tudja honosíttatni, mert nincs olyan akkreditált vizsgaközpont hazánkban, ahol az előírt különbözeti vizsgát letehetné.

Az idén érettségizett kérelmező szerint számára hátrányos a jelenlegi nyelvvizsgáztatási rendszer, mert 18 éves korára elsajátította a japán nyelvet úgy, hogy felsőfokú nyelvvizsgát kívánt abból tenni. Mivel Magyarországon nincs olyan intézmény, melynél japán nyelvvizsga tehető, illetve csak a Budapesti Gazdasági Főiskolán szerezhető japán szaknyelvi – diplomához kötött – vizsga, ezért a panaszos 2004-ben a Károli Gáspár Református Egyetemen, az Association of International Education Japan és a The Japan Foundation szervezésében tette le az ennek megfelelő szintű vizsgát. Ezt követően kérelmet nyújtott be a Professzorok Háza Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Központhoz (továbbiakban NYAK) és kérte a nemzetközi vizsga honosítását. A NYAK 394/2005 számú 2005. április 8.-án kelt határozatában azért utasította el a kérelmet, mert jelenleg nincs olyan nyelvvizsgáztatási központ hazánkban, amely előtt a külföldön kiállított, idegennyelv-tudást igazoló nyelvvizsga-bizonyítványok Magyarországon történő honosításáról szóló 26/2000. (VIII. 31.) OM rendeletben előírt kiegészítő vizsga letehető lenne. A kérelmező jogorvoslással fordult a másodfokon eljáró Oktatási Minisztériumhoz, de ott sem született számára kedvező döntés.

A Hatóság tájékoztatást kért az Oktatási Minisztériumtól és a Professzorok Háza Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Központtól.

A NYAK a Hatóság megkeresésére tájékoztatást adott arról, hogy a 26/2000. (VIII. 31.) OM rendelet értelmében évente pályázatot ír ki a honlapján. A meghirdetett pályázatra azonban japán nyelvből nem érkezett pályázat. Arra is kísérletet tett a NYAK 2004-ben, hogy kifejezetten olyan nyelvek vizsgáztatására írt ki pályázatot, melyekből nincs vizsgázási lehetőség hazánkban, mégsem nevezhető ritka nyelvnek (svéd, dán, japán), amely nem járt eredménnyel vagyis a felhívásra senki nem akkreditáltatta magát vizsgáztatásra.

A NYAK tájékoztatása szerint a nyelvi választék bővítése nem része az akkreditációs eljárásnak. Ennek meghatározására a Testületnek nincs lehetősége, hiszen az államilag elismert vizsgáztatás piaci körülmények között történik. Ennek ellenére eddig is tettek erőfeszítéseket a helyzet javítására.

Az Oktatási Minisztérium előtt is ismert a probléma, hiszen mindössze 33 nyelvből van akkreditált vizsgaközpont jelenleg. A helyzet megoldására ajánlást fogalmazott meg a NYAK számára a minisztérium a ritka nyelvek akkreditációjának elősegítésére, a vizsgaközpontok támogatására. Az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatás rendjéről és a nyelvvizsgabizonyítványokról szóló 71/1998. (IV.8.) Korm. rendelet módosításáról szóló 95/2005. (V.21.) Korm. rendelet már lehetővé teszi, hogy a Professzorok Háza az akkreditációs díjakból befolyt és fel nem használt összeget – többek között – a ritka nyelvek nyelvvizsgarendszereinek kialakításával és működéssel kapcsolatos feladatok ellátására fordíthassa.

Ez a jogszabályváltozás szükségessé teszi a 26/2000. (VIII.31.) OM rendelet módosítását, melynek során a minisztériumnak, mint jogalkotónak már jogszabályi kötelessége is, hogy megfelelő megoldást találjon a helyzetre.

A Hatóság megállapította, hogy eljárása során sem a NYAK, sem az Oktatási Minisztérium nem sértette meg az egyenlő bánásmód követelményét.

Az Ebktv. értelmében jogszabály vizsgálatára nincs felhatalmazása az Egyenlő Bánásmód Hatóságnak, arra csak az Alkotmánybíróság jogosult, ezért a kérelmet el kellett utasítani azzal, hogy a fentiek alapján a közeljövőben talán megoldódhat kérelmező problémája.

Köztisztviselők étkezési hozzájárulása

A Hatósághoz az egyik minisztérium köztisztviselője fordult kérelemmel az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt, mivel a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény 49/F. §-ának (1) bekezdése értelmében a köztisztviselő természetben nyújtott étkezésre vagy étkezési utalványra jogosult, azonban ez nem minden esetben érvényesül. Kérte a hatóság eljárásának lefolytatását arra tekintettel, hogy a munkáltató számára a Közszolgálati Szabályzatában foglaltakra hivatkozással nem biztosított étkezési utalványt a gyás időtartama alatt.

A minisztérium Közszolgálati Szabályzata arról rendelkezik, hogy nem fizethető étkezési hozzájárulás a köztisztviselőnek abban a naptári hónapban, amelyben nem jogosult illetményre, illetve annak a köztisztviselőnek sem adható ilyen juttatás, aki mentesül a munkavégzési kötelezettség alól.

Kérelmező álláspontja szerint a Ktv. az étkezési hozzájárulás tekintetében semmilyen szűkítő rendelkezést nem tartalmaz, a ruházati költségtérítésről írtakkal szemben. [Ktv. 49/F. §-ának (1) bekezdése szerint a köztisztviselő természetben nyújtott étkezésre vagy étkezési utalványra jogosult.]

Mivel a Közszolgálati Szabályzat nem jogszabály, így ebben a formában Kérelmező véleménye szerint nincs lehetőség a Ktv.-t szűkítő rendelkezésekre.

Áttanulmányozva a Ktv. e tárgykört érintő rendelkezéseit, azok valóban nem tartalmaznak olyan szabályt, amely szűkítené a 49/F.§ (1) bekezdésében leírtakat, vagy akár ennek csak a lehetőségét is megteremtené. A természetbeni étkezés lehetőségét, mint „adható” juttatást csak a nyugállományú köztisztviselők esetében szabályozza a Ktv. 49/J.§ (5) bekezdés b) pontja, de itt konkrétan nevesíti azt a tulajdonságot (nyugdíjas), ami alapján differenciál.

A Hatóság BM Közigazgatásszervezési és Közszolgálati Hivatalának intézkedését kezdeményezte.

A Ktv. 2006. március 1-én hatályba lépett módosításával az idézett rendelkezés módosult: a köztisztviselő a munkáltató által természetben nyújtott kedvezményes étkeztetésre vagy étkezési utalványra jogosult, kivéve azt az időtartamot, amelyre illetményre vagy átlagkeresetre nem jogosult, feltéve, ha a távollét időtartama meghaladja a harminc napot.

Javaslat a köztisztviselői alap, illetve szakvizsga tematikájában az egyenlő bánásmód követelményével kapcsolatos ismeretek oktatására

A Hatóság működése megkezdését követő több hónap után is azzal szembesült (amikor vidéki tárgyalások megtartásához helyszín biztosítását kértük), hogy a közigazgatás különböző szintjein dolgozó vezető és beosztott munkakört ellátó köztisztviselők nem ismerik az egyenlő bánásmóddal kapcsolatos követelményeket, sem a jogérvényesítés lehetőségeit, módját, magát a hatóságot sem. Ez különösen a települési önkormányzatok, és a dekoncentrált államigazgatási szervek esetében gátja a diszkrimináció ellenes fellépésnek, hiszen e szervezetek dolgozói állnak a legközvetlenebb kapcsolatban a segítségre szoruló ügyfelekkel. Nem jobb a helyzet a központi közigazgatásban sem, erre a hatóság hatáskörébe nem tartozó számtalan ügy „téves áttételéből” lehet következtetni. A Ket. a negatív hatásköri összeütközés esetére rendelkezik a lefolytatandó eljárásról, végső soron bírósági döntést kell kérni, ez azonban nem ügyfélbarát megoldás, és gyengíti a közigazgatási kar iránt még meglévő bizalmat. Néhány esetet kivéve ezt elkerülendő, a hatóság tájékoztató levelet küldött az ügyfélnek a jogérvényesítés egyéb lehetőségéről. **A kötelező közigazgatási alap-és szakvizsga tematikájába javasoltuk a téma felvételét, azonban ezt a Belügyminisztérium a tananyag zsúfoltságára hivatkozva elutasította, egyben javasolva, hogy a Magyar Közigazgatási Intézethez forduljunk, az ismereteknek a közigazgatási továbbképzési programba illesztése céljából.** A Hatóság álláspontja szerint hatékony és a köztisztviselők széles körét érintő ismereteket a kötelezően elsajátítandó tananyag adhat.

A közvélemény tájékoztatása, állami - és társadalmi szervezetekkel való együttműködés

Az Ebktv. 14. §-ának (1) bekezdése e) és f) pontja a Hatóság kötelezettségévé teszi, hogy feladatainak ellátása során működjenek együtt a társadalmi és érdek-képviselői szervezetekkel, az érintett állami szervezetekkel, valamint, hogy rendszeresen tájékoztassa a közvéleményt és a Kormányt az egyenlő bánásmód érvényesülésével kapcsolatos helyzetről.

A tájékoztatás egyik kiemelten fontos eszköze a hatóság honlapja, melynek elérhetősége: (www.egyenlobanasmod.hu). A honlapon minden, a Hatóság működésére vonatkozó információ megtalálható, a civil és társadalmi szervezetekkel történt találkozókról, a nemzetközi kapcsolatokról, az eljárások jellemzőiről, valamint a vizsgált ügyekről „jog esetek” címszó alatt összefoglalókat közlünk, melyek már angol nyelven is olvashatóak. Rendszeres tájékoztatás olvasható a Tanácsadó Testület üléseiről, állásfoglalásai közzétételre kerülnek. A hatóság 2005. végétől gyakrabban él a határozatok nyilvánosságra hozatalával, mint szankcióval, erre eddig öt esetben került sor. A sajtó kiemelt érdeklődéssel kísérte a hatóság munkáját, az elnök, az elnökhelyettes, illetve a munkatársak a különböző médiákban 148 alkalommal szerepeltek.

A Hatóság vezetői és munkatársai számos felkérésnek tettek és tesznek eleget előadás megtartására civilszervezetek, szakszervezetek, társszervezetek, egyetemek - a végzős hallgatók számára szervezett - rendezvényeiken. Ezek száma 2005-ben és 2006-ban eddig elérte a 140 alkalmat.

A Hatóság minden munkatársa részt vett a Belügyminisztérium szervezésében minden megyében a kisebbségi önkormányzati vezetők továbbképzésén, ugyancsak a Belügyminisztérium tette lehetővé, hogy az Önkormányzati Tájékoztatóban ismertetés jelent meg a hatóságról. A hatóság elnöke részt vett a fővárosi és megyei közigazgatási hivatalok vezetőinek rendszeres értekezletén, s előadást tartott a Hatóság tevékenységéről, feladatairól.

Az Oktatási Minisztérium Hátrányos Helyzetű és Roma Gyermekek Integrációjáért Felelős Miniszteri Biztos Hivatala, illetve az Oktatási Minisztérium által alapított Sulinova Kht. áttekintette a halmozottan hátrányos helyzetű és roma gyerekek esélyegyenlőségének megvalósítását az érintett tanulók közvetlen környezetében működő helyi oktatáspolitikáért felelős szervek és szervezetek tevékenységében. A tényfeltáró tevékenység során, illetve az egyéb más úton tudomására jutott - az Ebkvtv. hatálya alá tartozó - minden esetről jelentéseinek és vizsgálati anyagainak egyidejű megküldésével, a hivatalok közötti kölcsönös tájékoztatás és együttműködés hatékonyabbá tétele érdekében együttműködési megállapodást kötöttünk a Miniszteri Biztos Hivatalával. A megállapodás kiterjed arra is, hogy a Miniszteri Biztosi Hivatal a Hatóság rendelkezésére bocsátja az érintett témákban közreműködő szakértők, kutatók és szociológusok elérhetőségét, illetve a Hatóság kérésére biztosítja szakértőként történő közreműködésüket.

A Hatóság elnöke előadást tartott az Országos Igazságszolgáltatási Hivatalban a bírák részére szervezett továbbképzés keretében az egyenlő bánásmódról szóló törvény jogalkalmazási tapasztalatairól. A főként személyiségi jogi perekben, illetve munkaügyi és közigazgatási ügyekben eljáró bírákkal való találkozás az egységes jogalkalmazási gyakorlat megteremtése szempontjából fontos, különös tekintettel arra, hogy diszkriminációs ügyekben még nem beszélhetünk kialakult ítélkezési gyakorlatról.

Egy konkrét panasz kapcsán sok gyengén, vagy egyáltalán nem látó ember problémájára sikerült megoldást találni. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban a kérelmező nem tudta igénybe venni a könyvtár szolgáltatásait. Az ügy egyezséggel zárult, melynek folyamánként a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége meghívására 2005. októberében a hatóság képviselőjének jelenlétében az „Együtt egymásért, egy más világért” a Fehér Bot Napja 2005. alkalmából a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kelenföldi Könyvtárában megrendezett szakmai bemutatón ismertették a jelenlévőkkel a Könyvtár látássérülteket segítő szolgáltatásait.

Hasonló közvetlen kapcsolat alakult ki a Mozgáskorlátozottak Országos Egyesületével, a MSZOSZ női választmányával, több ágazati szakszervezettel.

A Hatóság bekapcsolódott a Double Decker Ügynökség által uniós pályázat alapján szervezett, „ A sokszínűségért. A diszkrimináció ellen” elnevezésű, 2001-2006 között tartó kampány utolsó fázisába, vállalva a kampány szakmai segítségét, amelynek első megnyilvánulása a Sziget Fesztiválon történő közös fellépés volt. Együtt került sor a tesztelők részére szervezett első oktatásra is.

Az Igazságügyi Minisztérium jogvédelmi szervezeteivel kialakult együttműködés keretében a hatóság elnöke részt vett a Roma Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat munkatársainak továbbképzésén 2005. októberében. A 35 ügyvéddel működő hálózat tevékenysége sok tekintetben azonos a hatósággal, a különbséggel, hogy a hátrányos megkülönböztetést elszenvedő roma panaszosok képviselőként az ügyvédek pert is indíthatnak. A hálózat még akkor alakult, amikor sem a nép ügyvédje intézmény rendszer, sem az általános antidiszkriminációs hatáskörű EBH nem működött, ezért a hatóság felhívta az ügyvédeket arra, hogy amennyiben a pert elkerülhetőnek érzik, a hatékonyabb és gyorsabb igényérvényesítés érdekében ügyfeleiket a hatóság előtti eljárásra ösztönözzék és vállalják képviselőként. A Hatóság azokban az ügyekben, amikor hátrányos megkülönböztetés nem történt, de a panaszos a jogi segítségnyújtásra szociálisan rászorul, segíti a kapcsolat felvételét az IM nép ügyvédje szolgálatával.

Három alkalommal a betegjogi és gyermekjogi képviselők részére tartott konferencián ismertették a hatóság munkatársai a betegellátás során előforduló hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos jogérvényesítési lehetőségeket.

A bizottságok felkérésére a Hatóság elnöke már 2005. júniusában tájékoztatta az Országgyűlés Emberi Jogi, Kisebbségi és Vallásügyi, valamint a Foglalkoztatási Bizottságot a hatóság megalakulásának körülményeiről, és a kezdeti időszak tapasztalatairól.

Létrejött a munkakapcsolat a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztériummal, az Országos Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséggel, az OKÉV-el. Ennek jelentősége a párhuzamos eljárások miatt van, ugyanis a panaszos bizonyos esetekben választása szerint fordulhat más, hatáskörrel rendelkező közigazgatási szervhez is az egyenlő bánásmód megsértése miatt.

A Hatóság tárgyalást folytatott a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium illetékeseivel arról, hogy az érintettekhez legközelebbi helyen, a munkaügyi kirendeltségeken milyen módon tudnánk közérthető tájékoztatást, egyben biztatást adni a munkát keresőknek a hátrányos megkülönböztetés elleni fellépés lehetőségéről.

Anyagi források hiányában 2005-ben nem készülhetett el a nagy példányszámú közérthető ismertető, azt a fent sorolt partneri kapcsolatokat felhasználva 2006. szeptemberében tervezi a hatóság a hátránnyal érintett emberek által leggyakrabban látogatott intézmények, hivatalok, jog- és érdekvédelmi szervezetek segítségével terjeszteni.

A Hatóság kezdeményezésére konzultációk történtek a Legfőbb Ügyészséggel, a Fővárosi Munkaügyi Bírósággal, a Fővárosi Bíróság Közigazgatási Kollégiumával, a Pesti Központi Kerületi Bírósággal, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosával, az Adatvédelmi Biztos Hivatalával, az Oktatási Minisztérium romaügyi miniszteri biztosával. Ezek a szakmai megbeszélések segítséget adtak a jogalkalmazási, ítélkezési gyakorlat megismeréséhez, egységesítéséhez, a jogértelmezéshez, a jövőbeni eljárásaink során.

A Hatóság munkatársainak emberi jogi továbbképzését is szolgálta a 2005. második felében elindított emberjogi konzultáció-sorozat, hazai neves tudósok, közismert emberjogi szaktekintélyek részvételével, meghívott vendégek voltak Bíró András, Kollonay Csilla, Csepeli György, Halmi Gábor.

Különösen a cigány és a fogyatékkal élő embereket sújtó jogsértések feltárásában, a megkülönböztetést elszenvedők képviselőiben tartjuk fontosnak az e területen működő civil szervezetek, kisebbségi önkormányzatok aktivitásának növelését, mert tapasztalataink szerint a diszkrimináció áldozatai ösztönzés, segítség nélkül nem vállalják az eljárás megindítását, nem mindig képesek hatékony érdekvédelemre.

Érintettek számára folyamatos tájékoztatás – segítségnyújtás

Az elmúlt év decemberében a Hatóság a Budapest Vigadó u. 6. szám alatt bérelt székhelyéről tulajdonosváltás miatt a Budapest II. kerület Margit krt. 85. szám alatt, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium által működtetett épületbe költözött, ezt követően vált lehetővé az arra alkalmas helyiség kialakításával, heti rendszerességgel az ügyfélfogadás megszervezése.

Ennél sokkal nagyobb volna a jelzések szerint az igény, azonban ennek személyi feltételek hiányában egyelőre nem tudunk eleget tenni.

A Hatóságnál kellő anyagi fedezet hiányában, bár arra az ügyfelek részéről igény mutatkozott, ez idáig nem valósult meg az ún. ingyenes zöldszám bevezetése, ezért az olcsóbb megoldást választva 2006-ban fórum rovat nyílt a honlapon, amely azonban a legkiszolgáltatottabb rétegek számára nem jelent megoldást.

III. Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület

Az Ebktv. rendelkezik arról, hogy a Hatóság feladatait az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testülettel együttműködve látja el. A Tanácsadó Testület hat tagja a törvény rendelkezésének megfelelően az emberi jogok védelme és az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítése területén kiemelkedő tapasztalatokkal rendelkező személy. A jelöltekre az ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter és az igazságügy-miniszter tettek javaslatot a miniszterelnöknek, miután arról egyeztettek az érintett jog-és érdekvédelmi, valamint társadalmi és civil szervezetekkel. A javaslatok alapján Gyurcsány Ferenc miniszterelnök a testületi tagsági tisztségre 2005. június 20-ai hatállyal felkérte: **dr. Farkas Lilla** ügyvédet, **dr. Gyulavári Tamás** egyetemi docenst, **dr. Herczog Mária** szociológust, **dr. Kárpáti József** ügyvédet, **dr. Majtényi László** volt adatvédelmi ombudsmant és **dr. Szigeti György** jogászt. Majtényi László lemondása folytán a Testület jelenleg öt taggal működik.

A Tanácsadó Testület az elmúlt évben három alkalommal tartott ülést. A 2005. július 15-ei ülésén elfogadta az ügyrendjét, mely szerint üléseit legalább két havonta tartja, az ülések nyilvánosságáról a napirendek függvényében külön határozatot hoz, elnökét titkos szavazással egy évre választja, döntéseit, állásfoglalásait nyilvánosságra hozza. A Testület meghatározta a hatósággal történő együttműködés szabályait. A Testület működtetésével kapcsolatos titkársági, az előterjesztések előkészítésével összefüggő feladatokat, az elnöki titkárság jogász munkatársa látja el. Ezen az ülésen első körben tárgyalt az egyenlő bánásmódról szóló törvény módosításáról.

A szeptember 9-ei ülésen részt vett dr. Göncz Kinga ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter, aki tájékozódott a testületi munkáról, a hatóság és a Testület kapcsolatáról, a munkát nehezítő körülményekről. A Testület megválasztotta elnökét, dr. Farkas

Lilla ügyvéd személyében egy évi időtartamra, véglegesítette állásfoglalását az egyenlő bánásmódról szóló törvény módosításának kérdéseiben.

Mivel ez több ponton eltért a kodifikációért felelős tárcák álláspontjától, a Testület által fontosnak tartott módosításokról levélben tájékoztatta az érintett minisztereket. Az Országgyűléshez benyújtott javaslat ezek egy részét már tartalmazta. A Testület elfogadta továbbá a 2005. évi munkatervét. Javaslatot fogalmazott meg az Európai Unióhoz újonnan csatlakozott, illetve csatlakozás előtt álló országok Egyenlő Bánásmód Hatóságai konferenciájának 2006. évi megrendezésére, melyre e javaslattól függetlenül 2006. júniusában sor került, mert az európai egyenlő bánásmód testületeket tömörítő szervezet, az Equinet tagjaként a kisebbségi ombudsman ezt már korábban kezdeményezte. Foglalkozott a hatóság ellátottságával, tevékenységével a jövő évi feladatok tükrében, az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatos eljárásjogi kérdésekkel.

A Testület a 2005. október 10-ei ülésén áttekintette a Hatóság addigi tevékenységét, a 2006. évi feladatok tükrében tájékoztatást kért a Hatóság személyi és gazdálkodási helyzetéről, valamint eljárásjogi kérdésekkel foglalkozott, különös tekintettel a bizonyítás problémáira. Konkrét ügyek kapcsán állást foglalt abban is, hogy a hatóság hatáskörébe tartozónak tekintendők a bankok, pénzüzetek, mint az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségben szolgáltatást nyújtó, illetve nyilvános ajánlatot tevő szervek. Így vizsgálható a kérelmezők bejelentése, amely főleg arra irányul, hogy életkoruk, vagy vagyoni helyzetük miatt nem jutnak hozzá az adott szolgáltatáshoz. Minden ügyben egyedileg kell vizsgálni, hogy a megkülönböztetésnek volt-e ésszerű, objektíven értékelhető indoka. A Testület javasolta, hogy a hatóság a munkájának, tevékenységének bemutatására a közvélemény felé nagyobb teret szánjon, hiszen a már meghozott döntések nyilvánosságra hozatala révén az érintettek tájékozódhatnak, a hatásköri kérdésekre (nevezetesen, hogy mely ügyekben jár el a hatóság) vonatkozóan is eligazítást kaphatnak.

A Testület döntéseit határozati formában rögzíti, 2005-ben többségében a Hatóság kezdeményezésére 11 határozatot hozott, melynek a végrehatását folyamatosan figyelemmel kíséri. Az egyenlő bánásmódot érintő, a szakmai és a társadalmi közvélemény érdeklődésére számot tartó iránymutatásait állásfoglalás formájában hozza nyilvánosságra. Ilyenre 2005-ben, mivel a hatóság csak rövid ideje működött, és így átfogó értékelésre alkalmas jogalkalmazási tapasztalatok nem álltak rendelkezésre, nem került sor. 2006-ban két állásfoglalás született, melyek részletes megállapításai ugyancsak nyilvánosak.

Az	Egyenlő	Bánásmód	Tanácsadó	Testület
10.007/1/2006.		TT.	sz.	állásfoglalása
a bizonyítási kötelezettség megosztásával kapcsolatban				

A kimentési bizonyítás célja, hogy az általános bizonyítási szabályokhoz képest az igény érvényesítő javára előnyt biztosítson. A jogszabályban előírt két körülmény (Ebktv. 19. §. (1) bekezdés a) és b) pontja) bizonyításán túlmenően nem lehet az oksági összefüggés bizonyításának terhét az igényt érvényesítőre hárítani, mert ebben az esetben az Ebktv. 19. §-ába foglalt bizonyítást könnyítő szabályok kiüresednének, helyette az általános bizonyítási szabályok érvényesülnének, és ezzel a kimentési bizonyítás célja meghiúsulna.

A hitelintézetnek minősülő jogi személyeknek a hitelintézeti törvény hatálya alá tartozó jogviszonyaira kiterjed az Ebktv. hatálya

A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hitv.) értelmében a hitelintézetnek minősülő jogi személyek jogviszonyai az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.) hatálya alá tartoznak. (Hitv. 3., 4.,5.,6. §; Ebktv. 5. §.)

A Tanácsadó Testület működése folyamatos, a 2006. évi munkatervében 10 témakör megtárgyalását tűzte napirendjére, így: a roma gyerekek örökbefogadásával kapcsolatos eljárások, a roma és fogyatékos gyerekek iskolai szegregációja, a nők egyenlő munkáért egyenlő módon való bérezése, az azonos neműek házassága és a regisztrált partnerkapcsolat intézménye, a transzneműekre vonatkozó jogi szabályozás hiánya, a Tanácsadó Testület szerepe a közvélemény formálásában, állásfoglalás kialakítása az akadálymentesítési kötelezettséggel kapcsolatban, a munkaerő kölcsönzés problematikája, a foglalkoztatás területén tapasztalható diszkriminációs jelenségek megelőzésére és az érintettek tájékoztatására vonatkozó javaslat megbeszélése, az úgynevezett „tiltott kérdések” listájának megállapítása, az EBH tevékenységéről szóló éves jelentés megvitatása.

2006. I. félévében a Testület 4 ülést tartott, hét határozatot hozott. A fentebb jelzett két állásfoglaláson kívül előkészítette az akadálymentesítési kötelezettséggel kapcsolatos állásfoglalás tervezetét, melyet az érintett társadalmi és civil szervezetek véleményének megismerése céljából a Hatóság honlapján tett közzé. A Testület ugyancsak kikérte az Országos Fogyatékosügyi Tanács véleményét is.

Ezek figyelembe vételével szeptemberben - a várhatóan újra Parlament elé terjesztésre kerülő törvénymódosítás elősegítése érdekében - a véglegesített állásfoglalást az illetékes minisztereknek küldi meg.

IV. A Hatóság nemzetközi kapcsolatai

A nemzetközi kapcsolatok kialakítását késleltette, hogy az első időszakban a Hatóság működése megkezdésével kapcsolatos alapvető feltételek megteremtése volt az elsődleges. És azt a kapcsolati háttér, minisztériumi támogatás, a személyi feltételek hiánya és e területen az uniós intézmény kiterjedtsége nehezítette. A helyzeten elsősorban a több uniós intézményi tagsággal is rendelkező tagokból álló Tanácsadó Testület felállítása könnyített, valamint az, hogy több nemzetközi szervezet, amint tudomást szerzett az EBH megalakításáról, közvetlenül megkereste a hatóságot. Így alakult ki szoros munkakapcsolat a bécsi székhelyű Rasszizmus és Idegenellenesség EU-s Megfigyelő Központjának (EUMC) magyarországi képviselőivel, akik évente átfogó jelentést készítenek az EU részére a magyarországi helyzetről. Több találkozóra került sor az Európa Tanács által létrehozott ECRI szakértőivel, valamint a MIGPOLGROUP szervezésében megalakult Equinet hálózat - az uniós államok antidiszkriminációs bizottságait, hatóságait tömörítő szervezet - tevékenységébe is bekapcsolódott a hatóság, egyelőre megfigyelőként, de a hatóság vezetője kezdeményezte az

Igazgatóságnál a tagsági státuszáról szóló döntést, amelyhez a Kormány és az uniós képviselők támogatását is igényli. Fentiekén kívül a Roma Emberi Jogok Központjával és az ILO képviselőivel került sor közvetlen kapcsolatfelvételre.

A nemzetközi kapcsolattartással kapcsolatos feladatokat az egyik hatósági főreferens az egyéb feladatai mellett látja el, takarékosági okokból az egyébként rendkívül gazdag európai uniós szakmai találkozók csak egy részére delegálja a hatóság valamelyik nyelvet beszélő munkatársát.

2005. július 11-15 között a hatóság képviselője részt vett az Ír Nemzeti Egyetem által Galwayban megrendezett, „ Disability Discrimination Summer School 2005” A nyári egyetem 11 ország küldötteiből verbuválódott össze, figyelemre méltó, hogy nemcsak EU tagállamokból voltak jelen, hanem Törökország, Oroszország is képviseltette magát. Az Írországból érkezők nagy többsége maga is fogyatékkal élő volt, többen egy-egy fogyatékosok ügyeivel foglalkozó civil szervezet képviselőjeként vettek részt az előadásokon.

A hatóság munkatársa részt vett a 2005. október 20-án Brüsszelben tartott szemináriumon is, melynek tárgya a 2000/43/EC és 2000/78/EC irányelvek implementálása volt.

A konferencián valamennyi tagállamból valamint Romániából, Bulgáriából, Törökországból voltak résztvevők.

Itt hangzott el először, hogy 2007 az egyenlő esélyek/lehetőségek éve lesz, amelyre megfelelő információs kampánnyal, „equality summits”-ok szervezésével kell készülni.

2005. december 5-én a Román Parlament Képviselőháza Nők és Férfiak Közötti Esélyegyenlőséggel Foglalkozó Bizottsága - élén Minodora Cliveti elnök asszonnyal, Gheorge Firczak alelnök úrral és Tamás Sándor úrral, aki a Bizottság tagja - tett látogatást a hatóságnál, elsősorban a magyar szabályozás és gyakorlat volt a tárgyalás témája.

Minodora Cliveti elnök asszony a fordított bizonyítási teher kapcsán megjegyezte, hogy a román törvényben, mely a diszkrimináció minden fajtájának tilalmáról szól, még nincs benne ez a szabály, azonban a törvény módosítását már kezdeményezték, és a tervezetben szerepel az is, hogy a diszkrimináció áldozatainak jogérvényesítését e fontos eljárási garanciával is megkönnyítsék és elősegítsék.

Romániában több szerv is foglalkozik az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítésével, így a Román Nemzeti Tanács a Hátrányos Megkülönböztetés Ellen, az Esélyegyenlőségi Ügynökség, mely utóbbi a Munkaügyi és Társadalomvédelmi Minisztérium felügyelete alatt működik és a Parlamenten belül a Nők és Férfiak Közötti Esélyegyenlőséggel Foglalkozó Bizottság, ahonnan a delegáció érkezett.

A Hatóság rendszeresen véleményez különböző tárcák által előkészített nemzetközi jelentéseket, az egyeztetésre megküldötteknél azonban vélhetően több jelentés készül, amelyek a hatósághoz nem jutnak el. Számos külföldi egyetemről és rendszeresen a CEU-n tanuló külföldi diákoktól érkezik megkeresés a hatósághoz kutatási programokhoz interjú készítése céljából. A Hatóság ezt a lehetőséget is igyekszik felhasználni arra, hogy az egyenlő bánásmóddal kapcsolatos magyarországi helyzetről helytálló információk jelenjenek meg.

V. A Hatóság 2006. évi fő szakmai feladatai:

1. A hatósági eljárások önálló, magas színvonalú, a határidő betartásával történő intézése.
2. A képzések, továbbképzések és az önképzés útján elsajátított új ismeretek, tudományos kutatások, bírósági és Alkotmánybírósági döntések széleskörű alkalmazása a hatósági eljárásokban.
3. A diszkrimináció elleni fellépés tudatosságának erősítése érdekében az együttműködés szorosabbra fonása, formalizálása a különböző állami, társadalmi szervezetekkel, civil szervezetekkel, munkáltatók és munkavállalók érdekképviseleti szerveivel és az elektronikus írott sajtóval.
4. A nemzetközi - különösen az Uniós - intézményekkel az együttműködés szorosabbra fonása, az EBH megjelenése nemzetközi fórumokon és információs csatornákon.

VI. Összefoglaló

Az Ebktv. elfogadásával és az Egyenlő Bánásmód Hatóság felállításával a Kormány nem csak uniós kötelezettségének tett eleget, hanem megteremtette azt a jogszabályi környezetet és intézményt, amely az alapvető emberi jogok, így a jogegyenlőség, az emberi méltóság és ezekkel összefüggésben a hátrányos megkülönböztetés tilalma érvényesítésére ténylegesen alkalmas, vagy tevékenysége kiteljesülésével azzá válhat.

A Hatóság más szervezetekkel szoros együttműködésben hozzájárul az előítéletek csökkentéséhez, a társadalmi kohézió megteremtéséhez, a hátrányos megkülönböztetés elleni tudatos fellépéshez. A társadalmi kohéziót leginkább fenyegető veszély a társadalmi kirekesztődés, amely leginkább az Ebktv.-ben felsorolt védett tulajdonsággal rendelkezőket sújta. (etnikai kisebbség, 50 éven felüli nők, fogyatékkal élők, szociálisan hátrányos helyzetűek). A többségi társadalom, de különösen az állami, önkormányzati szervek, a munkáltatók részéről tapasztalt hátrányos megkülönböztetés jelenti az egyik legfőbb veszélyt a társadalmi kohézióra és társadalmi békére. Az Egyenlő Bánásmód Hatóság tevékenységével annak bizonyítékául is szolgál, hogy a gazdasági reformokat, az ország versenyképessége érdekében elhatározott kormányzati intézkedéseket úgy kell és lehet végrehajtani, hogy azok ne járjanak az emberi méltóság megsértésével, ne engedjenek teret a hatalmaskodásnak, sőt járuljanak hozzá a szolidaritás erősödéséhez, nyújtsanak védelmet a legkiszolgáltatottabbaknak.

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság hatékonyabb részvételéhez a fenti célok megvalósításában nem csak a rá vonatkozó hatályos jogszabályok alkalmazásának magasabb színvonalú teljesítése szükséges, hanem az eddigi tapasztalatok alapján magának a törvénynek a módosítása is.

A négy évre szóló kormányprogram - a Hatóság létrehozásáról és fokozatos kiépítéséről rendelkező korábbi kormánydöntéssel összhangban - a Hatóság megerősítését tűzte ki célul, különösen az etnikai diszkriminációval szembeni fellépés hatékonysága érdekében. Addig is, amíg a kormányzati ciklusban erre nem nyílik lehetőség, a meglévő forrásokkal, a más szervezetekkel történő együttműködés erősítésével van mód a diszkriminációs esetek feltárására, az oktatásra és az ismeretterjesztésre, a társadalmi kommunikáció kiterjesztésére és életben tartására.

